МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ім. В.Г. КОРОЛЕНКА»

Науковці України

Краєзнавці Слобожанщини

ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ РАНЮК – УКРАЇНСЬКИЙ ФІЗИК-ЕКСПЕРИМЕНТАТОР, ІСТОРИК НАУКИ, КРАЄЗНАВЕЦЬ

Біобібліографічний покажчик

Харків 2012

УДК [539.1+908](477.54)(01)-05
ББК 22.383д.я1+28.89(4УКР – 4ХАР)д.я1
Р 22

Укладачі: Валентина Олександрівна Ярошик, заслужений працівник культури України
Наталя Володимирівна Лубенська

Юрій Миколайович Ранюк – український фізик-експериментатор, історик науки, краєзнавець : біобібліогр. покажч. / Держ. закл. «Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г. Короленка» ; [уклад.: В.О. Ярошик, Н.В. Лубенська]. – Х., 2012. – 54 с.

Покажчик висвітлює науковий доробок з фізики атомного ядра, історії науки, краєзнавчої діяльності Ю.М. Ранюка, також містить матеріали про творчий шлях і громадську діяльність вченого.

Видання адресоване викладачам, науковцям, студентам вищих навчальних закладів, краєзнавцям.

ПЕРЕДМОВА

Видання продовжує серії бібліографічних покажчиків «Науковці України» та «Краєзнавці Слобожанщини» і присвячене діяльності доктора фізико-математичних наук Юрія Миколайовича Ранюка.

У покажчику акумульовані бібліографічні відомості про наукові праці Ю.М. Ранюка з фізики атомного ядра, історії науки, краєзнавчі дослідження та літературу про його творчий шлях і громадську діяльність. Представлені відомості про його праці, що вийшли окремими виданнями, опубліковані у періодичних виданнях або збірниках. Матеріал розташовано за тематико-хронологічним принципом. Документи, що не опрацьовані de visu, позначені астериском (*).

Хронологічні рамки видання – 1960 – 2011 рр. Довідковий апарат складається з хронології життя Ю.М. Ранюка, іменного покажчика та статей про його життя та діяльність.

Бібліографічний опис документів здійснено за ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». У разі необхідності бібліографічні описи супроводжуються стислими анотаціями.

Видання адресоване викладачам, науковцям, студентам вищих навчальних закладів та краєзнавцям.

Зауваження та пропозиції просимо надсилати на адресу: 61003, Харків, пров. Короленка, 18. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка, відділ «Україніка» або електронною поштою: ukr@korolenko.kharkov.com.

О. Бакай, Я. Довгий, Р. Пляцко, Г. Шопа

ФІЗИК, КРАЄЗНАВЕЦЬ, ІСТОРИК НАУКИ[1]
До 75-річчя від дня народження Юрія Ранюка

Наукова громадськість України 2010 року відзначила 75-річний ювілей видатного вченого, професора, фізика, популяризатора науки та непересічну особистість, автора унікальних книжок, дійсного члена Наукового товариства імені Шевченка Юрія Миколайовича Ранюка.

Юрій Миколайович Ранюк народився 2 червня 1935 року на Воронежчині, усе життя живе, навчався і працює на Слобожанщині. У нього завжди є високе почуття патріотизму, витоком якого є його козацький родовід. «Я ще з дитинства мріяв скласти свій родовід і років 20 тому став заглядати в Київський державний архів, бажаючи ознайомитись із козацькими реєстрами та Рум'янцевським переписом. Мене цікавили переписи Гадяцького полку, козаками якого, як розповідав мені дід, були наші предки».[2]

Ю. Ранюк 1958 року закінчив відділення ядерної фізики фізико-математичного факультету Харківського державного університету і почав працювати у Фізико-технічному інституті в Харкові (ХФТІ), де пройшов шлях від молодшого наукового працівника до керівника лабораторії відділу Фізики високих енергій. Його наукова діяльність присвячена експериментальним дослідженням фізики атомного ядра, які він здійснював майже на всіх чинних у ХФТІ пришвидшувачах протонів, важких йонів, електронів, на нейтронному генераторі, а також на пришвидшувачах інших інститутів. Уже перші його результати з дослідження взаємодії важких пришвидшених йонів з атомними ядрами, зокрема щодо повного розпаду ядер на α-частинки, викликали значний науковий резонанс.

Згодом Ю.М. Ранюк досліджував електромагнетні взаємодії ядер на лінійних пришвидшувачах електронів на 360 МеВ та 2 ГеВ. До

---
[1] Світ фізики. – 2010. – № 2 (50). – С. 19 – 22.
[2] Фізичний збірник НТШ. – 2008. – Т. 7. – С. 478.

найвагоміших його наукових досягнень слід віднести результати вивчення поділу атомних ядер. Йому вперше вдалося здійснити поділ ядер і електронами, і позитронами та виконати систематичні дослідження фотоподілу ядер за гігантським резонансом, що дало змогу з’ясувати механізм цього цікавого процесу. На ці фундаментальні праці посилаються у світовій літературі й досі.

Ю. Ранюк 1967 року захистив кандидатську дисертацію на тему: «Поділ ядер фотонами і електронами високих енергій», 1976 року – докторську: «Фотоподіл і повні адронні перерізи фотопоглинання за порогом народження піонів». На тему поділу ядер Ю. Ранюк опублікував кілька оглядів. У видавництві «Наукова думка» 1989 року вийшла друком його монографія «Фотоподіл ядер за гігантським резонансом» (співавтор В.Г. Недорєзов).

Від 1980 року Ю. Ранюк керує лабораторією, основним напрямом досліджень якої є вивчення атомного ядра за допомогою розсіяння електронів. Вагомі результати було отримано під час дослідження розсіяння електронів найлегшими ядрами – ізотопами водню та гелію.

Варто зазначити значний внесок Ю. Ранюка у розроблення оригінальних експериментальних методик. Під його керуванням та за його безпосередньої участі було створено систему реєстрації енергетичних втрат електронів на лінійному пришвидшувачі на 2 ГеВ, багатоканальну систему реєстрації швидких нейтронів та ін.[3]

Високий авторитет та міжнародне визнання дають змогу Ю. Ранюку підтримувати широкі наукові зв’язки і в нашій країні, і за кордоном. Низку наукових досліджень виконав він разом із ученими Росії, Вірменії, а також США, Швеції, Японії, Нідерландів. Він автор понад 200 публікацій.

Нині, коли, з одного боку, можливості для проведення фундаментальних ядерно-фізичних досліджень в Україні суттєво зменшилися, а з іншого – з’явилися можливості для плідної праці на іноземних пришвидшувачах, проф. Ю. Ранюка можна зустріти у провідних лабораторіях світу. Останніми роками він часто буває у велетенському міжнародному ядерному інституті (ЦЕРНі), розташованому в передмісті

[3] Фізичний збірник НТШ. – 1998. – Т. 3. – С. 521.

Женеви на кордоні з Францією. Він один з найактивніших українських учасників проекту «Великий адронний колайдер».

Ю. Ранюк здійснює значну науково-організаційну роботу. Він, посуті, заснував і незмінно очолює Харківський осередок НТШ, до складу якого входять два академіки, багато докторів і кандидатів наук. Був незмінним членом оргкомітету з проведення в Харкові міжнародних семінарів «Електромагнітні взаємодії ядер при проміжних енергіях» і редактором праць цих семінарів, був членом оргкомітету міжнародної конференції з ядерних треків (Дубна), членом Ювілейного комітету зі святкування 150-річчя від дня народження Івана Пулюя та членом оргкомітету міжнародної конференції, присвяченої цій даті. Активно працює в Українському та Американському фізичних товариствах, є членом декількох вчених рад та редакційних колегій журналів «Світ фізики», «Фізичний збірник НТШ», «Світогляд» та ін.

Оповідь про проф. Ю. Ранюка як про знаного фахівця у царині експериментальної ядерної фізики була б неповною, якщо не відзначити його пристрасні захоплення історією науки (насамперед історією ядерної фізики), краєзнавством тощо. Недарма 1995 року йому присвоєно почесне звання «Заслужений працівник культури України», а 2002 року він удостоєний «Відзнаки за популяризацію науки в Україні» відомого науково-популярного журналу «Світ фізики». За словами Юрія Миколайовича, історією він цікавився з дитинства і навіть дещо вагався щодо вибору факультету, вступаючи до Харківського університету.

У 2001 році побачила світ його книжка «Лабораторія № 1. Ядерна фізика в Україні». У передмові автор пише:

«Ця книга про ядерну фізику та про людей, що її творили. Що спонукало до цієї теми? На те є низка причин. Україна переживає час свого становлення як європейська держава. Її історія потребує об'єктивного висвітлення, бо все написане досі було або тенденційним, або забороненим. Зараз для цього з'явилися нові можливості, можна зазирнути в архіви, які раніше дуже ретельно оберігалися»[4].

---

[4] Ранюк Ю. Лабораторія № 1. Ядерна фізика в Україні. – Х.: АКТА, 2001. – 590 с.

Продовженням є підготована до друку книжка «Участь Лабораторії № 1 в реалізації атомного проекту СРСР». Це, власне, є збірник секретних архівних матеріалів, що торкаються участі Харківського фізико-технічного інституту в створенні атомної бомби.

Пригодилися також матеріали «усної історії науки». Автор зізнається і картає себе за те, що не почав раніше занотовувати спогади ветеранів Інституту, пізно почав вести цілеспрямовану роботу. Втім, пише він, це той самий випадок, коли краще пізніше, ніж ніколи.

У процесі роботи над архівами автора приголомшила і полонила тема репресій серед фізиків УФТІ в 1937 – 1938 роках, унаслідок чого було підготовлено монографію «Дело УФТИ», яку надруковано 1998 року в київському видавництві «Фенікс».

"Усе свідоме життя мені не давали спокою дві страшні таємниці. Це таємниця голодомору 1933 року і таємниця репресій 1937. Під таємницею я розумію не стільки перебіг і наслідки цих подій, скільки їх причини. Неможливо збагнути, що спонукало керівництво держави взятися до організації такого безпрецедентного у світовій історії широкомасштабного й безглуздого винищення власного народу».[5]

Важливим доповненням до зібраних та опублікованих Ю. Ранюком матеріалів про Інститут і репресії 1937-го та наступних років є свідчення знаного австрійського вченого Олександра Вайсберга про його працю в Харківському фізико-технічному інституті та поневіряння в радянських в'язницях, що красномовно і докладно викладено в його великій за обсягом книжці спогадів. Ю. Ранюк переклав та підготував до друку цю книжку. Її незабаром буде видано під назвою «Холодна гора». Неабияке зацікавлення становить і готова до друку книжка інтерв'ю з видатними іноземними вченими, що працювали до війни в Харкові. Серед них Віктор Вайскопф, один з майбутніх керівників Мангеттенського проекту та Генеральний директор ЦЕРНу в період 1960 – 1965 років Ласло Тісса, видатний угорський та американський теоретик. Назва книжки – «Чотири інтерв'ю». Її також буде видано цього року.

---

[5] Штепа К., Гоутерманс Ф. Чистка в Росії / пер. з англ. Ю. Ранюка. – Х.: Фоліо, 2000. – 174 с.

Книжки Ю. Ранюка з історії науки стали бестселерами. Що б не писав автор у царині історії науки чи краєзнавства, стиль і мова його текстів настільки інтригуючі, документовані, ілюстровані й барвисті, що Юрія Миколайовича можна назвати справжнім письменником. Та й людина він вельми колоритна і багатогранна.

Судіть самі: Юрій Ранюк як перший голова Харківського обласного товариства краєзнавців виконав такі краєзнавчі дослідження, як «Слідами Сковороди», «Шукаймо свого роду». Краєзнавчі та спортивні захоплення він вдало поєднав у занятті підводною археологією, про що яскраво свідчить книжка «Загадки підводного Херсонесу», яку він видав 1996 року. Співав у хорі. Як ентузіаст байдарочного туризму, він двічі проплив Дністер від верхів'я до гирла. Немає річки на Лівобережжі, яку б Ю. Ранюк не пройшов кілька разів байдаркою. Дуже полюбляє плавати з друзями ранньою весною під час повені на Сіверському Дінці. Недарма ж він, окрім всього іншого, є почесним членом американського Географічного товариства.

Звідки в шановного ювіляра стільки ентузіазму й енергії?

Відповідь сформулюємо так:

Юрій Ранюк, безумовно, людина талановита – і під час розшифрування слідів ядерних перетворень, і під час осмислення архівних матеріалів.

Науковець по-житейському розумний, щоб підтримувати високу працездатність та щоб вирізняти головне від другорядного.

І найголовніше – він має міцне опертя, надійну «точку опори». Це любов до рідного Слобожанського краю – землі Г. Сковороди, Д. Багалія, Ю. Шереха, Г. Хоткевича, М. Хвильового, до давніх слобожанських кобзарських традицій. Та й сам він нагадує «мандрівного філософа» – вдома його годі й застати ... Тому професора Ранюка всі люблять і щиро поважають.

У часи репресивного тоталітарного режиму він був одним з небагатьох, кому не боялися довіряти щось на ті часи цілком сокровенне. Ось один приклад.

Академік Олексій Ситенко, посідаючи високу посаду директора Інституту теоретичної фізики НАН України, знав, що до нього

«придивляються». Він мав поетичну натуру (посмертно вийшла збірка його поезій «Поетичні окрушини» з передмовою Івана Драча), цікавився літературою, що була на той час забороненою – книжки Грушевського, Винниченка, видання харківського видавництва 1920-х років «РУХ», видання Наукового товариства імені Шевченка. У Харкові, який у період українізації був столицею, збереглося багато таких видань. Знаючи букіністичні уподобання Юрія Ранюка, О. Ситенко довірився йому щодо своїх зацікавлень. Так Юрій Миколайович став букіністичним агентом Олексія Григоровича у Харкові.

Те, що Ю. Ранюк є почесним головою Свято-Софіївської Православної Релігійної громади селища П'ятихатки та членом редакційної колегії часопису цієї Громади «З Богом у серці», якоюсь мірою відображає глибинні засади його внутрішнього єства та громадської позиції.

ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ ТА НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Ю.М. РАНЮКА

2 червня 1935	- народився у Воронезькій обл.
1958	- закінчив відділення ядерної фізики фізико-математичного факультету Харківського державного університету
1958	- почав працювати у Харківському фізико-технічному інституті
1967	- захистив кандидатську дисертацію на тему: «Поділ ядер фотонами і електронами високих енергій»
1978	- захистив докторську дисертацію на тему: «Фотоподіл і повні адронні перерізи фотопоглинання за порогом народження піонів»
1978	- вступив до клубу «Краєзнавець», що діє при ХДНБ ім. В.Г. Короленка
1980	- призначений керівником лабораторії відділу фізики високих енергій ХФТІ
1987	- Почесний член американського Географічного товариства
1989	- випустив монографію «Фотоподіл ядер за гігантським резонансом» (у співавторстві з В.Г. Недорєзовим)
1992	- член Американського фізичного товариства
1992	- член Українського фізичного товариства
1992	- обраний дійсним членом НТШ від Фізичної комісії
1993	- почесний голова Свято-Софіївської Православної громади селища П'ятихатки (Харків)
1994	- увійшов до складу оргкомітету 17-ї Міжнародної конференції з ядерних треків (Дубна)
1995	- присвоєне почесне звання «Заслужений працівник культури України»
1995	- член Ювілейного комітету зі святкування 150-річчя від дня народження Івана Пулюя та член Оргкомітету з проведення Міжнародної конференції у рамках цього свята (Львів)
1996	- працював на ядерному каналі Гренобльського електронного накопичувача
1997 – 2005	- брав участь у спорудженні Великого адронного колайдера (Женева)
1998	- надруковано монографію «Дело УФТИ»
2001	- вийшла книга «Лабораторія № 1. Ядерна фізика в Україні»
2002	- одержав відзнаку «За популяризацію науки в Україні» від журналу «Світ фізики»

1 НАУКОВІ ПРАЦІ Ю.М. РАНЮКА

1.1 ФІЗИКА АТОМНОГО ЯДРА

1. * **Болотин, Л.И.** Взаимодействие ионов углерода с ядрами фотоэмульсии / Л.И. Болотин, А.П.Ключарев, Ю.Ф.Кулыгин, Ю.Н. Ранюк // Изв. АН СССР. Сер. Физическая. – 1960. – Т. 24, № 12. – С. 1502 – 1505.

2. **Бережной, Ю.А.** О реакциях полного распада ядер / Ю.А. Бережной, А.П. Ключарев, Ю.Н. Ранюк и др. // Журн. эксперимент. и теорет. физики. – 1962. – Т. 43, вып. 4. – С. 1248 – 1252. – Лит. : 4 назв. – Рез. англ.

3. **Ключарев, А.П.** Ядерные реакции под действием тяжелых ионов / А.П. Ключарев, Н.Я. Руткевич, Ю.Н. Ранюк // Ядерные реакции при малых и средних энергиях : тр. второй всесоюз. конф., июль 1960 г. – М., 1962. – С. 329 – 333. – Лит.: 3 назв.

4. **Бережной, Ю.А.** О механизме реакций полного распада ядер / Ю.А. Бережной, А.П. Ключарев, Ю.Н. Ранюк и др. // Журн. эксперимент. и теорет. физики. – 1963. – Т. 45, вып. 4. – С. 1030 – 1035.

5. **Ключарев, А.П.** Измерение угловых распределений осколков деления / А.П. Ключарев, Ю.Н. Ранюк, Н.Я. Руткевич и др. // Приборы и техника эксперимента. – 1966. – № 2. – С. 201 – 202.

6. **Ранюк, Ю.М.** Поділ ядер Tl, Pb^{206}, Pb^{207} та Pb^{208} фотонами в інтервалі енергій від 100 до 260 МеВ / Ю.М. Ранюк, П.В. Сорокін // Укр. фіз. журн. – 1966. – Т. XI, № 10. – С. 1075 – 1077. – Л-ра: 7 назв. – Рез.: рос., англ.

7. **Антуфьев, Ю.П.** Кинетическая энергия осколков деления тяжелых ядер тормозным излучением с максимальной энергией 250 МэВ / Ю.П. Антуфьев, Б.А. Бочагов, Ю.Н. Ранюк и др. // Ядер. физика. – 1967. – Т. 5, вып. 1. – С. 236 – 237. – Лит.: 2 назв.

8. **Митрофанова, А.В.** Деление ядер Bi, Pb, Ti, Au, Pt, Os, Re, Ta и Hf фотонами с энергией до 1600 МэВ / А.В. Митрофанова, Ю.Н. Ранюк, П.В. Сорокин // Ядер. физика. – 1967. – Т. 6, вып. 4. – С. 703 – 707. – Лит.: 12 назв. – Рез. англ.

9. **Ранюк, Ю.Н.** Деление урана электронами в интервале энергий от 35 до 260 МэВ / Ю.Н. Ранюк, П.В. Сорокин // Ядер. физика. – 1967. – Т. 5, вып. 2. – С. 531 – 534. – Лит.: 7 назв. – Рез. англ.

10. **Ранюк, Ю.Н.** Деление ядер Bi, Pb, Au, Pt, Os, Re, Ta и Hf фотонами с энергией до 260 МэВ / Ю.Н. Ранюк, П.В. Сорокин // Ядер. физика. – 1967. – Т. 5, вып. 1. – С. 37 – 41. – Лит. : 14 назв. – Рез. англ.

11. * **Ранюк, Ю.Н.** Деление ядер фотонами и электронами высоких энергий : автореф. дис. ... канд. физ.-мат. наук / Ю.Н. Ранюк; Харьк. гос. ун-т им. А.М. Горького. – Харьков, 1967. – 21 с.

12. * **Ранюк, Ю.Н.** О некоторых характеристиках электронного пучка линейного ускорителя на 300 МэВ / Ю.Н. Ранюк, П.М. Рябка, Г.К. Демьяненко; АН УССР, Харьк. физ.-техн. ин-т. – Харьков, 1967. – 3 с. – Препр. 363.

13. **Бабченко, О.В.** Поділ ядер вісмуту електронами / О.В. Бабченко, В.В. Петренко, Ю.М. Ранюк и др. // Укр. фіз. журн. – 1968. – Т. 13, № 5. – С. 863 – 864. – Л-ра: 5 назв.

14. **Митрофанова, А.В.** Регистрация α-частиц при помощи пленки из нитроцеллюлозы / А.В. Митрофанова, Ю.Н. Ранюк // Приборы и техника эксперимента. – 1968. – № 4. – С. 58 – 59.

15. **Нога, В.І.** Перерізи реакцій $C^{12} \rightarrow C^{11}$; $Cu^{63} \rightarrow Cu^{62}$; $Al^{27} \rightarrow Na^{24}$; $Si^{28} \rightarrow Na^{24}$; $\rho^{31} \rightarrow Na^{24}$; $Cu^{63} \rightarrow Co^{58}$ під дією γ-квантів і електронів з енергією до 260 МеВ / В.І. Нога, Ю.М. Ранюк, П.В. Сорокін // Укр. фіз. журн. – 1968. – Т. 13, № 12. – С. 2003 – 2007. – Л-ра: 15 назв. – Рез. англ.

16. **Гришаєв, І.О.** Дезінтеграція важких ядер електронами та позитронами / І.О. Гришаєв, В.П. Єфімов, Ю.М. Ранюк // Укр. фіз. журн. – 1969. – Т. 14, № 11. – С. 1818 – 1820.

17. **Комар, А.П.** Массовые и энергетические распределения осколков фотоделения ядер ${}_{92}U^{238}$, ${}_{83}Bi^{209}$ и ${}_{79}Au^{197}$ / А.П. Комар, Б.А. Бочагов, Ю.Н. Ранюк и др. // Ядер. физика. – 1969. – Т. 10, вып. 1. – С. 51–60. – Лит.: 21 назв. – Рез. англ.

18. **Нога, В.И.** Фотоядерные реакции на Al, Si, P, S, Cl, K и Ca с образованием ядра Na^{24} / В.И. Нога, Ю.Н. Ранюк, П.В. Сорокин // Ядер. физика. – 1969. – Т. 9, вып. 6. – С. 1152 – 1154. – Лит.: 7 назв. – Рез. англ.

19. **Ранюк, Ю.Н.** Деление ядер Bi, Au, Pt и U фотонами с энергией 40 – 140 МэВ / Ю.Н. Ранюк, В.М. Санин, П.В. Сорокин // Укр. физ. журн. – 1969. – Т.14, № 3. – С. 409 – 416.

20. **Ранюк, Ю.М.** Поділ ядер Bi, Au і Pt фотонами з енергією 40 – 140 МэВ / Ю. М. Ранюк, В.М. Санін, П.В. Сорокін // Укр. фіз. журн. – 1969. – Т. 14, № 3. – С. 408 – 415. – Л-ра: 14 назв.

21 * **Вартапетян, Г.А.** Сечение деления ядер фотонами с энергией до 5 ГэВ / Г.А. Вартапетян, Н.А. Демехина, Ю.Н. Ранюк и др.; АН УССР, Харьк. физ.-техн. ин-т. – Харьков, 1970. – Препр. 70/27.

22. **Касилов, В.И.** Сечение электро- и фотоделения U^{238} / В.И. Касилов, Ю.Н. Ранюк, П.В. Сорокин / Ядер. физика. – 1970. – Т. 11, вып. 6. – С. 1324. – Лит.: 6 назв. – Письма в ред.

23. **Вартапетян, Г.А.** Сечение деления ядер фотонами с энергией до 5 ГэВ. Сверхгигантский резонанс в фотоядерных реакциях / Г.А. Вартапетян, Н.А. Демехина, Ю.Н. Ранюк и др. // Ядер. физика. – 1971. – Т. 14, вып. 1. – С. 65 – 72. – Лит.: 33 назв. – Рез. англ.

24. **Касилов, В.И.** Пробеговые характеристики осколков фотоделения урана, висмута, золота и тантала / В.И. Касилов, А.В. Митрофанова, Ю.Н. Ранюк и др. // Укр. физ. журн. – 1971. – Т. 16, № 3. – С. 489 – 491.

25. * **Кузьменко, В.С.** Вычисление сечений фотоядерных реакций / В.С. Кузьменко, Ю.Н. Ранюк ; АН УССР, Харьк. физ.-техн. ин-т. – Харьков, 1971. – 11 с. – Препр. 71/26.

26. **Нога, В.І.** Фотоутворення Be^{7} з вуглецю, бору, берилію, талію / В.І. Нога, Н.Ю. Ранюк, П.В. Сорокін та ін. // Укр. фіз. журн. – 1971. – Т. 16, № 11. – С. 1848 – 1852. – Л-ра: 19 назв.

27. **Нога, В.И.** Электро- и фоторождение заряженных π-мезонов на ядрах B^{11} и Al^{27} / В.И. Нога, Ю.Н. Ранюк, П.В. Сорокин, В.А. Ткаченко // Ядер. физика. – 1971. – Т. 14, вып. 5. – С. 904 – 908. – Лит. : 14 назв. – Рез. англ.

28. * **Ранюк, Ю.Н.** Кинематические таблицы фоторасщепления легких ядер / Ю.Н. Ранюк, П.В. Сорокин, Н.В. Фисенко; АН УССР, Харьк. физ.-техн. ин-т. – Харьков, 1971. – 11 с. – Препр. 71/17.

29. **Демёхина, Н.А.** Анизотропия в угловом распределении осколков фотоделения при высоких энергиях / Н.А. Демёхина, В.И. Касилов, Ю.Н. Ранюк и др. // Ядер. физика. – 1972. – Т. 16, вып. 5. – С. 911 – 915. – Лит.: 22 назв. – Рез. англ.

30. **Емец, Н.Л.** Программа «Каскад» для моделирования взаимодействия фотонов высокой энергии с атомными ядрами / Н.Л. Емец, Г.Я. Любарский, Ю.Н. Ранюк и др. ; АН УССР, Харьк. физ.-техн. ин-т. – Харьков, 1972. – 18 с. – Препр. 72/37.

31. **Касилов, В.И.** Фотоделение и фотофрагментация тантала / В.И. Касилов, А.В. Митрофанова, Ю.Н. Ранюк**,** П.В. Сорокин // Ядер. физика. – 1972. – Т. 15, вып. 3. – С. 406 – 411. – Лит. : 13 назв. – Рез. англ.

32. * **Нога В.И.** Реакции B^{10} (γ, π), C^{10} и C^{12} (γ, 2π) C^{10}, при энергиях фотонов до 1200 МэВ / В.И. Нога, Ю.Н. Ранюк, П.В. Сорокин и др. ; АН УССР, Харьк. физико-техн. ин-т. – Харьков, 1972. – 47 с. – Препр. 72/47.

33. **Нога, В.И.** Фотоядерные реакции на ядрах $Mg^{24, 25, 26}$, Si^{30}, P^{31} и S^{32} при высоких энергиях / В.И. Нога, Ю.Н. Ранюк, П.Ф. Сорокин // Вопр. атом. науки и техники. Сер. Физика высоких энергий и атомного ядра. – 1972. – Вып. 2. – С. 46 – 47.

34. **Емец, Н.Л.** Расчет прозрачности ядер для пионов и нуклонов / Н.Л. Емец, В.И. Нога, Ю.Н. Ранюк // Вопр. атом. науки и техники. Сер. Физика высоких энергий и атомного ядра. – 1973. – Вып. 6. – С. 78 – 81. – Лит.: 6 назв.

35. * **Те саме.** – Харьков, 1973. – Препр. 73/31.

36. * **Касилов, В.И.** Фотофрагментация ядер Co, Cu, Nb, Ag и Ta / В.И. Касилов, А.В. Митрофанова, Ю.Н. Ранюк и др. ; АН УССР, Харьк. физ.-техн. ин-т. – Харьков, 1973. – 82 с. – Препр. 73/31.

37. * **Кузьменко, В.С.** Экспериментальное изучение трёхфотонной аннигиляции позитронов / В.С. Кузьменко, В.И. Нога, Ю.Н. Ранюк и др. ; АН УССР, Харьк. физ.-техн. ин-т. – Харьков, 1973. – 32 с. – Препр. 73/31.

38. **Нога, В.И.** Отношение сечений фото- и электрорасщепления ядер при высоких энергиях / В.И. Нога, Ю.Н. Ранюк, П.В. Сорокин // Ядер. физика. – 1974. – Т. 19, вып. 5. – С. 945 – 948. – Лит.: 9 назв. – Рез. англ.

39. **Ранюк, Ю.Н.** Фотодезинтеграция ядра C^{12} при максимальной энергии тормозного излучения 345 МэВ / Ю.Н. Ранюк, Г.Л. Бочек,

И.А. Гришаев и др. // Журн. эксперимент. и теорет. физики. – 1974. – Т. 66, вып. 1. – С. 16 – 22. – Лит. : 27 назв.

40. **Ранюк, Ю.Н.** Фотообразование протонов на ядре ^{40}Ca при максимальной энергии тормозного излучения 340 МэВ / Ю.Н. Ранюк, И.А. Гришаев, Н.И. Лапин и др. // Ядер. физика. – 1974. – Т. 19, вып. 4. – С. 725 – 726. – Лит.: 7 назв. – Рез. англ.

41. **Власенко, В.Г.** Полные сечения взаимодействия фотонов с ядрами углерода в районе первого резонанса / В.Г. Власенко, В.А. Гольдштейн, Ю.Н. Ранюк и др. ; АН УССР, Харьк. физ.-техн. ин-т. – Харьков, 1975. – 17 с. – Препр. 73/11.

42. * **Нога, В.И.** Исследование детектора быстрых нейтронов / В.И. Нога, Ю.Н. Ранюк, Ю.Н. Телегин и др. ; АН УССР, Харьк. физ.-техн. ин-т. – Харьков, 1975. – Препр. 75/11.

43. **Нога, В.И.** Расщепление ядер электронами с энергией 1,2 ГэВ / В.И. Нога, Ю.Н. Ранюк, П.В. Сорокин // Ядер. физика. – 1975. – Т. 21,
вып. 3. – С. 464 – 466. – Лит. : 9 назв. – Рез. англ.

44. * **Ранюк, Ю.Н.** Дезинтеграция ядер электронами // Пробл. ядер. физики и косм. лучей. – 1975. – Вып. 3. – С. 33 – 49. – Лит. : С. 47 – 49 (47 назв.).

45. **Шебеко, А.В.** Расчет энергетических спектров π-мезонов в реакции ^{12}C ($\gamma^{\pi^{-}\rho}$) на основе улучшенной модели пион-ядерного взаимодействия / А.В. Шебеко, Ю.Н. Ранюк // Ядер. физика. – 1975. – Т. 21, вып. 3. – С. 523 – 530. – Лит.: 14 назв. – Рез. англ.

46. **Власенко, В.Г.** Повні адронні перерізи поглинання фотонів з енергією 0,17 – 0,46 ГеВ ядрами водню та гелію / В.Г. Власенко, В.А. Гольдштейн, Ю.М. Ранюк // Укр. фіз. журн. – 1976. – Т. 21, № 6. – С. 1040 – 1042.

47. **Власенко, В.Г.** Полные адронные сечения поглощения фотонов с энергией 150 – 500 МэВ атомными ядрами / В.Г. Власенко, Ю.Н. Ранюк, В.А. Митрофанова и др. // Ядер. физика. – 1976. – Т. 23, вып. 3. – С. 504 – 511. – Лит. : С. 510 – 511.

47а. **Ранюк, Ю.Н.** Деление ядер ^{241}Am и ^{243}Am фотонами с энергией 50 – 1300 МэВ / Ю.Н. Ранюк, Ю.А. Виноградов, В.И. Касилов // Ядер. физика. – 1975. – Т. 21, вып. 3. – С. 686 – 696.

48. **Кузьменко, В.С.** Измерение спектров протонов на ядре С^{12} и зависимости от массового числа ядра-мишени инклюзивной реакции γ + A → ρ + ... при максимальной энергии тормозного излучения E_{γ}^{max} = 1200 МэВ / В.С. Кузьменко, А.В. Митрофанова, Ю.Н. Ранюк и др. // Письма в журн. эксперимент. и теорет. физики. – 1976. – Т. 23, вып. 3. – С. 174 – 176. – Лит.: 8 назв.

49. **Полякова, Г.Н.** Изучение распределений по скоростям возбужденных атомов водорода, образующихся при диссоциации молекул водорода электронным ударом / Г.Н. Полякова, В.Ф. Ерко, А.И. Ранюк и др. // Журн. эксперимент. и теорет. физики. – 1976. – Т. 71, вып. 5. – С. 1755 – 1760. – Лит.: 14 назв. – Рез. англ.

52. **Митрофанова, А.В.** Расщепление ядер Та и W электронами и фотонами высоких энергий / А.В. Митрофанова, В.И. Нога, Ю.Н. Ранюк и др. // Ядер. физика. – 1977. – Т. 25, вып. 5. – С. 926 – 929. – Лит.: 6 назв. – Рез. англ.

53. **Александров, Б.М.** Относительные вероятности фотоделения ядер ^{235}U, ^{237}Np, ^{238}U, ^{239}Pu, ^{241}Am, ^{243}Am в области энергий γ-квантов 100 – 1000 МэВ / Б.М. Александров, А.С. Кривохатский, Ю.Н. Ранюк и др. // Ядер. физика. – 1978. – Т. 28, № 5 (11). – С. 1165 – 1169. – Лит.: 21 назв. – Рез. англ.

54. **Нога, В.И.** Выход нейтронов из толстой свинцовой мишени под действием электронов высоких энергий / В.И. Нога, Ю.Н. Ранюк, Ю.Н. Телегин и др.; АН УССР, Харьк. физ.-техн. ин-т. – Харьков, 1978. – 12 с.

55. **Нога, В.И.** Калибровка порога нейтронного сцинтилляционного счетчика / В.И. Нога, Ю.Н. Ранюк, Ю.Н. Телегин // Приборы и техника эксперимента. – 1978. – № 6. – С. 32 – 33.

56. **Ранюк, Ю.Н.** Фотоотделение и полные адронные сечения фотопоглощения ядрами за порогом рождения пионов: автореф. дис. ...

д-ра физ.-мат. наук (01.04.16) / Ю.Н. Ранюк ; Харьк. гос. ун-т им. А.М. Горького. – Харьков, 1978. – 29 с.

57. **Ганн, А.В.** Аномалия в фотоделении ядер редкоземельных элементов / А.В. Ганн, Т.С. Назарова, Ю.Н. Ранюк и др. // Ядер. физика. – 1979. – Т. 30, вып. 3. – С. 876 – 879.

58. **Емец, Н.Л.** Моделирование испарительно-делительного каскада в ядрах / Н.Л. Емец, Ю.Н. Ранюк // Вопр. атом. науки и техники. Сер. Физика радиационных повреждений и радиационное материаловедение. – 1979. – Вып. 1. – С. 31 – 36. – Лит. : 15 назв.

59. **Нога, В.И.** Фотообразование нейтронов в толстой свинцовой мишени / В.И. Нога, Ю.Н. Ранюк, Ю.Н. Телегин // Атом. энергия. – 1979. – Т. 47, вып. 3. – С. 183 – 184.

60. **Ганн, А.В.** Электро- фоторасщепление ядер углерода и меди / А.В. Ганн, В.И. Нога, Ю.М. Ранюк и др. // Ядер. физика. – 1980. – Т. 32, вып. 5. – С. 1161 – 1164. – Лит.: 14 назв. – Рез. англ.

61. **Гетьман, В.А.** Исследование фоторождения положительных пионов на поляризованных протонах в районе первого резонанса / В.А. Гетьман, В.Г. Горбенко, Ю.Н. Ранюк и др. // Ядер. физика. – 1980. – Т. 31, вып. 4. – С. 930 – 937. – Лит.: 19 назв. – Рез. англ.

62. *** Ранюк, Ю.Н.** Учет влияния магнитного поля поляризованной протонной мишени на траектории заряженных частиц в экспериментах с магнитным спектрометром / Ю.Н. Ранюк, Ю.Н. Телегин, И.М. Карнаух и др. ; АН УССР, Харьк. физико-техн. ин-т. – Харьков, 1980. – 11 с. – Препр. 80/24.

63. **Воронин, А.С.** Деление ядер ^{232}Th, ^{233}U, ^{235}U, ^{236}U, ^{238}U, ^{237}Np, ^{239}Pu электронами с энергией 100 – 275 МэВ / А.С. Воронин, И.С. Корецкая, Ю.Н. Ранюк и др. // Ядер. физика. – 1981. – Т. 34, вып. 6. – С. 1439 – 1443. – Лит.: 7 назв. – Рез. англ.

64. **Ганн, А.В.** Делимости ядер доактинидных элементов / А.В. Ганн, Ю.Н. Ранюк // Вопр. атом. науки и техники. Сер. Физика радиационных повреждений и радиационное материаловедение. – 1981. – Вып. 2. – С. 100 – 104. – Список лит.: 4 назв.

65. **Ганн, В.В.** Расчет профилей пространственного распределения дефектов и продуктов ядерных реакций при облучении материалов

высокоэнергетичными электронами и гамма-квантами / В.В. Ганн, Н.Л. Емец, Ю.Н. Ранюк и др. // Вопр. атом. науки и техники. Сер. Физика радиационных повреждений и радиационное материаловедение. – 1981. – Вып. 2. – С. 14 – 18. – Список лит.: 8 назв.

66. **Емец Н.Л.** Расчет выхода продуктов взаимодействия фотонов и электронов с энергией до 350 МэВ с ядрами золота / Н.Л. Емец, С.А. Пащук, Ю.Н. Ранюк // Вопр. атом. науки и техники. Сер. Физика радиационных повреждений и радиационное материаловедение. – 1981. – Вып. 1. – С. 82 – 87. – Список лит. : 18 назв.

67. **Нога, В.И.** Исследование реакции $^{45}\mathrm{Sc}\left(\frac{\gamma,n}{e,e'n}\right){}^{44m}\mathrm{Sc}$ / В.И. Нога, С.А. Пащук, Ю.Н. Ранюк и др. // Ядер. физика. – 1981. – Т. 34, вып. 6. – С. 1431 – 1433. – Лит.: 8 назв. – Рез. англ.

68. **Инопин, Е.В.** Поиск делительного канала распада тяжелых гиперядер / Е.В. Инопин, В.И. Нога, Ю.Н. Ранюк и др. // Вопр. атом. науки и техники. Сер. Общая и ядерная физика. – 1982. – Вып. 1. – С. 80 – 82. – Лит.: 4 назв.

69. **Ранюк, Ю.Н.** Проблемы физики деления ядер фотонами и электронами промежуточных и высоких энергий // Очерки по истории развития ядерной физики в СССР. – Киев, 1982. – С. 304 – 315.

70. **Горбенко, В.Г.** Исследование излучения ультрарелятивистских электронов в монокристалле алмаза методом наведенной активности / В.Г. Горбенко, В.А. Гущин, Ю.Н. Ранюк и др. // Ядер. физика. – 1983. – Т. 37, вып. 1. – С. 14 – 17. – Лит.: 10 назв. – Рез. англ.

71. **Емец, Н.Л.** Расчет вероятности образования тяжелых гиперядер / Н.Л. Емец, В.И. Нога, Ю.Н. Ранюк и др. // Вопр. атом. науки и техники. Сер. Общая и ядерная физика. – 1983. – Вып. 1. – С. 11 – 13.

72. **Залужный, А.Г.** Накопление газообразных продуктов ядерных реакций в хроме и никеле при облучении высокоэнергетическими электронами / А.Г. Залужный, О.М. Сторожук, Ю.Н. Ранюк и др. // Атом. энергия. – 1984. – Т. 57, вып. 1. – С. 21 – 25. – Список лит.: 11 назв.

73. * **Недорезов, В.Г.** Деление ядер под действием фотонов и электронов промежуточных энергий / В.Г. Недорезов, Ю.Н. Ранюк / Элементар. частицы атом. ядра. – 1984. – Т. 15, № 2. – С. 379 – 417.

74. **Ранюк, Ю.М.** Накопление радионуклидов в никеле при электронном и гамма облучении / Ю.М. Ранюк, Н.Л. Емец, В.Г. Батий и др. // Атом. энергия. – 1984. – Т. 57, вып. 4. – С. 278 – 279. – Список лит.: 8 назв.

75. **Ранюк, Ю.Н.** Полные адронные сечения поглощения реальных и виртуальных фотонов ядрами // Укр. физ. журн. – 1984. – Т. 29, № 2. – С. 165 – 174. – [Лит.]: 32 назв.

76. **Адейшвили, Д.И.** Ориентационный эффект в реакции Si^{30} (e, e^{1}, p) Al^{29} на монокристалле кремния / Д.И. Адейшвили, А.П. Антипенко, Ю.Н. Ранюк и др. // Журн. техн. физики. – 1985. – Т. 55, вып. 1. – С. 220 – 222. – Лит.: 7 назв.

77. **Афанасьев, Н.Г.** Система энергетических потерь на выходе линейного ускорителя электронов с энергией 2 ГэВ / Н.Г. Афанасьев, С.В. Дементий, Ю.Н. Ранюк и др. // Журн. техн. физики. – 1985. – Т. 55, вып. 5. – С. 907 – 909.

78. **Ранюк, Ю.Н.** Электро- и фоторасщепление ядер ^{93}Nb в диапазоне энергий 0.1 – 1.2 ГэВ / Ю.Н. Ранюк, В.Г. Батий и др. // Изв. АН СССР. Сер. Физическая. – 1985. – Т. 49, № 11. – С. 2252 – 2260.

79. **Афанасьев, Н.Г.** Система энергетических потерь на выходе линейного ускорителя электронов с энергией до 2 ГэВ / Н.Г. Афанасьев, С.В. Дементий, Ю.Н. Ранюк и др. // Вопр. атом. науки и техники. Сер. Техника физического эксперимента. – 1986. – Вып. 1. – С. 41 – 44. – Список лит.: 8 назв.

80. **Нога, В.И.** Задержанное деление продуктов взаимодействия электронов с энергией 1200 МэВ с ядрами висмута / В.И. Нога, Ю.Н. Ранюк, Н.Я. Руткевич и др. // Ядер. физика. – 1986. – Т. 43, вып. 5. – С. 1332 – 1333. – Лит.: 4 назв.

81. **Нога, В.И.** Обнаружение задержанного деления в доактинидной области ядер / В.И. Нога, Ю.Н. Ранюк, Н.Я. Руткевич и др. // Вопр. атом. науки и техники. Сер. Общая и ядерная физика. – 1986. – Вып. 1. – С. 84 – 85. – Список лит. : 2 назв.

82. **Ранюк, Ю.Н.** Сечения электро- и фотоядерных реакций глубокого расщепления на изотопах индия / Ю.Н. Ранюк, В.Г. Батий, Ю.Н. Ракивненко и др. // Ядер. физика. – 1986. – Т. 43, вып. 5. – С. 1074 – 1082. – Лит.: 28 назв. – Рез. англ.

83. **Ранюк, Ю.Н.** Упругое рассеяние электронов с энергией 225 МэВ на изотопах $^{78, 80}$Se / Ю.Н. Ранюк, А.А. Хомич, Н.Г. Шевченко и др. // Ядер. физика. – 1986. – Т. 43, вып. 6. – С. 1351 – 1358. – Лит.: 10 назв. – Рез. англ.

84. **Ранюк, Ю.Н.** Ядерное рассеяние электронов в монокристаллических мишенях кремния / Ю.Н. Ранюк, А.П. Антипенко, А.В. Ганн и др. // Ядер. физика. – 1986. – Т. 44, вып. 6. – С. 1585 – 1587. – Лит.: 6 назв.

85. **Ранюк, Ю.Н.** Накопление радионуклидов при фото- и электрорасщеплении ядер в области А ~ 90 / Ю.Н. Ранюк, В.Г. Батий, Ю.В. Владимиров и др. // Атом. энергия. – 1987. – Т. 63, вып. № 6. – С. 386 – 389. – Лит.: С. 389.

86. **Ранюк, Ю.Н.** Образование гиперядер при взаимодействии электронов с ядрами висмута / Ю.Н. Ранюк, В.И. Нога, Н.Я. Руткевич и др. // Ядер. физика. – 1987. – Т. 46, вып. 5. – С. 1313 – 1319. – Лит.: 18 назв. – Рез. англ.

87. **Ранюк, Ю.Н.** Телескоп пропорциональных камер для магнитного спектрометра СП-103 линейного ускорителя ЛУ-2 ГэВ / Ю.Н. Ранюк, В.Ф. Попов, А.Е. Зацеркляный // Приборы и техника эксперимента. – 1987. – № 3. – С. 35 – 38.

88. * **Афанасьев, О.В.** Электромагнитный калориметр с волоконно-оптическим съемом света / О.В. Афанасьев, В.Л. Гладышев, Ю.Н. Ранюк и др. – М., 1989. – Препр. Р13–91–380.

89. * **Евсеев, И.Г.** Измерение сечений мгновенного и запаздывающего деления ^{243}Am ядер под действием фотонов и электронов с энергией 450 – 950 МэВ / И.Г. Евсеев, Ю.Н. Ранюк и др. – М., 1989. – Препр. П-0517.

90. **Недорезов, В.Г.** Фотоделение ядер за гигантским резонансом : [монография] / В.Г. Недорезов, Ю.Н. Ранюк ; АН СССР, Ин-т ядер. исслед., АН УССР, Харьк. физ.-техн. ин-т. – Киев: Наук. думка, 1989. – 191 с. – Список лит.: С. 168 – 188.

91. * **Башко, В.А.** Исследование выхода нейтронов при електролизе тяжелой воды / В.А. Башко, В.И. Витько, Ю.Н. Ранюк и др. ; АН УССР, Харьк. физ.-техн. ин-т. – Харьков, 1990. – Препр. 90 –39.

92. **Ранюк, Ю.Н.** Два периода полураспада в задержанном делении ядер Bi / Ю.Н. Ранюк, В.И. Нога, Н.Я. Руткевич и др. // Укр. физ. журн. – 1990. – Т. 35, № 2. – С. 171 – 173. – [Лит.]: 4 назв.

93. **Ранюк, Ю.Н.** Исследование сдвига положения максимума квазисвободного пика в реакции ^{4}He *(e, e') X* / Ю.Н. Ранюк, Э.Л. Купленников, А.Ю. Корчин и др. // Ядер. физика. – 1990. – Т. 51, вып. 5. – С. 1210 – 1214. – Лит.: 23 назв. – Рез. англ.

94. **Ранюк, Ю.Н.** Упругое рассеяние электронов с энергией 225 МэВ на изотопах $^{70, 72, 74, 76}$Ge / Ю.Н. Ранюк, А.А. Хомич, Н.Г. Шевченко и др. // Ядер. физика. – 1990. – Т. 51, вып. 1. – С. 27 – 31. – Лит.: 7 назв. – Рез. англ.

95. **Ранюк, Ю.Н.** Инклюзивное рассеяние электронов на ядре ^{3}He / Ю.Н. Ранюк, Э.Л. Купленников, А.В. Ганн и др. // Ядер. физика. – 1992. – Т. 55, вып. 3. – С. 716 – 720. – Лит.: 11 назв. – Рез. англ.

96. **Ранюк, Ю.Н.** Исследование характеристик квазисвободного пика В *(e, e')* – реакции на ядре ^{9}Be / Ю.Н. Ранюк, Э.Л. Купленников, А.В. Ганн и др. // Ядер. физика. – 1992. – Т. 55, вып. 7. – С. 1861 – 1868.

97. **Ранюк, Ю.Н.** Инклюзивное рассеяния электронов на ядре ^{2}H и ^{12}C / Ю.Н. Ранюк, Э.Л. Купленников, А.В. Ганн // Ядер. физика. – 1993. – Т. 56, вып. 6. – С. 49 – 54. – Лит.: 14 назв. – Рез. англ.

98. **Ранюк, Ю.Н.** Изучение сечения ^{4}He *(e, e')* – реакции в области квазисвободного пика dip и $\Delta^{(1232)}$-резонанса / Ю.Н. Ранюк, Э.Л. Купленников, А.В. Ганн и др. // Ядер. физика. – 1994. – Т. 57, вып. 5. – С. 771 – 776. – Список лит.: 20 назв. – Рез. англ.

99. * **Ранюк, Ю.М.** Газові детектори для рентгенівських апаратів з числовим зняттям інформації / Ю.Н. Ранюк, Н. Артамонова, В.Леонтьєв // Укр. журн. мед. техніки і технології. – 1995. – № 1/2. – С. 23 – 27.

100. **Базалєєв, М.І.** Електрофізичні характеристики кремнієвого стріп-детектора / М.І. Базалєєв, І.Г. Євсєєв, Ю.М. Ранюк та ін. // Укр. фіз. журн. – 1997. – Т. 42. – № 8. – С. 1034 – 1037.

101. **Омелаенко, А.С.** Комптоновское рассеяние назад лазерного света на поляризованных электронах высоких энергий / А.С. Омелаенко, Ю.П. Пересунько, Ю.Н. Ранюк и др. // Вопр. атом. науки и техники. Сер. Ядерно-физические исследования. – 1999. – № 1. – С. 111 – 113. – Лит.: 4 назв.

102. **Астахов, А.М.** Градуировка роторного вольтметра электростатического генератора ELILS / А.М. Астахов, Д.Ю. Баранков, Ю.Н. Ранюк и др. // Вопр. атом. науки и техники. Сер. Физика радиационных повреждений и радиационное материаловедение (84). – 2003. – № 6. – С. 127 – 128. – Лит.: 3 назв.

103. **Хижняк, Н.А.** Безопасная ядерная энергетика : науч.-техн. основы электро-ядер. экономически чистого производства энергии / Н.А. Хижняк ; [предисл. Ю. Ранюка и др. «Жизнь в науке»]. – Х.: ННЦ ХФТИ, 2004. – 148 с.

104. * **Хвастунов, В.М.** Рассеяние электронов на ядрах ^{54}Fe ^{56}Fe в области энергии возбуждения гигантских резонансов / В.М. Хвастунов, В.В. Деняк, Ю.Н. Ранюк // Изв. РАН. Сер. Физическая. – 2005. – Т. 69, № 11. – С. 1722 – 1730.

105. * **Гончаров, И.В.** Исследование фотообразования долгоживущих изотопов $^{178\,m2}$Hf, ^{172}Hf, ^{150}Eu и ^{132}Ba / И.В. Гончаров, А.Н. Довбня, Ю.Н. Ранюк и др. // Вопр. атом. науки и техники. – 2007. – № 5. – С. 22 – 26.

106. * **Ранюк, Ю.Н.** Фотовозбуждение ^{87m}Sr в (γ, γ) реакции / Ю.Н. Ранюк, О.С. Шевченко, А.Н. Довбня // Вопр. атом. науки и техники. – 2007. – № 5. – С. 48 – 52.

108. **Ранюк, Ю.Н.** Образование ^{178m2}Hf при облучении естественной смеси изотопов гафния интенсивным пучком γ-квантов: [результаты эксперимента] / Ю.Н. Ранюк и др. // Вестн. Моск. ун-та. Сер. Физика Астрономия. – 2008. – № 5. – С. 26 – 28. – Лит.: 3 назв.

* * *

109. **Устройство** для регистрации осколков задержанного деления атомных ядер : а.с. Su1282030:AI Goit 5/10 / В.И. Нога, Н.Я. Руткевич, Ю.Н. Ранюк и др. – 3923362/24-25; заявл. 17.04.85; опубл. 07.01.87, бюл. № 1. – 2 с.

* * *

110. * **Kuzmenko, V.**S. High-energy photoproduction and electro-production π+ on nuclei / V.S. Kuzmenko, A.V. Mitrofanova, Yu.N. Ranyuk // Physical review. – 1977. – V. 16, № 4. – P. 1513 – 1516.

111. * **Kuznetsov, V.I.** Electron induced fission of the ^{238}U, ^{237}Np, ^{239}Pu and ^{243}Am nuclei in the energy region 100 – 1000 VeV / V.I. Kuznetsov, V.I. Noga, Yu.N. Ranyuk // Nuclear physics. – 1982. – A 381. – P. 472 – 486.

112. * **Dementij, S.V.** Nucleon correlation and inelastic electron scattering on He_4 / S.V. Dementij, A.Yu. Korchin, Yu.N. Ranyuk // Journal of the physics society of Japan. – 1988. – V. 57, № 9. – P. 2988 – 2994.

113. * **Bakaj, O.S.** History of physical investigations in Ukraine / O.S. Bakaj, Yu. Ranyuk // Ukrainian journal of physics. – 1993. – V. 38, № 11. – P. 1607 –1618.

114. * **Kuplennikov, E.L.** Inclusive electron scattering from H and C / E. L. Kuplennikov, A.V. Gann, Yu.N. Ranyuk // Journal of nuclear physics. – 1993. – V. 56, № 6. – P. 49 – 54.

115. * **Evseev, I.G.** Silicon strip detector testing on KFTI 300 MEV LINAC / I.G. Evseev, A.B. Rosenfeld, Yu.N. Ranyuk. – Kharkiv : KFTI, 1994. – 12 p. – (Prepr. KFTI 94 – 10).

116. * **Kuplennikov, E.L.** Examination of the cross section He (e, e’) reaction in the quasifree, dip- and delta-resonance region / E. L. Kuplennikov, A.V. Gann, Yu.N. Ranyuk // Journal of nuclear physics. – 1994. – V. 57. – P. 771 – 776.

117. * **Artamonova, N.** Gaseous detectors for roentgen apparatus with digital reading of information / N. Artamonova, V. Leontyev, Yu. Ranyuk, V. Svishch // Ukrainian journal of medical technique and technology. – 1995. – № 1 – 2. – P. 23 – 27.

118. * **Omelaenko, A.** Monte-Carlo simulation of polarization of high energy photon obtained by the Compton back-scattering of laser light on relativistic electron beam / A. Omelaenko, Yu. Peresunko, Yu. Ranyuk // Сборник научных трудов ХГПИ. – Х., 1998. – Вып. 6, ч. 1. – С. 293 – 296.

119. * **Omelaenko, A.** Polarization of the tagged Compton back scattering laser photon : results of Monte-Carlo simulation / A. Omelaenko, Yu. Peresunko, Yu. Ranyuk. – (Prepr. INR 0992/98).

120. * **Bonnet, M.** The hadron calorimeter prototype beam-test result / M. Bonnet, A. Schopper, Yu. Ranyuk. – Calo, 2000. – (Prepr.; LHCb 2000 – 36).

121. * **Coca, C.** The hadron calorimeter prototype beam-test result / C. Coca, Yu. Ranyuk. – Calo, 2000. – (Prepr.; LHCb 2000 – 036).

122. * **Coca, C.** The hadron calorimeter prototype design and construction / C. Coca, Yu. Ranyuk. – (Prepr.; LHCb 2000 – 36 HCAL).

123. * **Dovbnya, A.** LHCb outer tracker technical design report / A. Dovbnya, Yu. Ranyuk. – (Prepr./ CERN; LHCC 2000 – 0036 LHCb TDR 2).

124. * **Dovbnya, A.** LHCb outer tracker: technical design report / A. Dovbnya, S. Maznichenko, O. Omelaenko, Yu. Ranyuk. – (Prepr./ CERN; LHCC 2000 – 0036 LHCb TDR 2).

125. * **Maznichenko, S.** LHCb calorimeters: technical design report / S. Maznichenko, O. Omelaenko, Yu. Ranyuk. – (Prepr./ CERN; LHCC 2000 – 0036 LHCb TDR 2).

126. * **Maznichenko, S.** LHCb RICH / S. Maznichenko, Yu. Ranyuk. – (Prepr./ CERN; LHCC 2000 – 0037 LHCb TDR).

127. * **Maznichenko, S.** LHCb muon system / S. Maznichenko, O. Omelaenko, Yu. Ranyuk. – (Prepr./ CERN; LHCC 2001 – 010 LHCb TDR 4).

128. * **Maznichenko, S.** LHCb vertex locator / S. Maznichenko, O. Omelaenko, Yu. Ranyuk. – (Prepr./ CERN; LHCC 2001 – 011 LHCb TDR).

129. * **Dovbnya, A.** LHCb inner tracker technical design report / A. Dovbnya, Yu. Ranyuk. – (Prepr./ CERN; LHCC 2002 – 029 LHCb TDR 008).

130. * **Khizhnyak, N.A.** To the history of linear accelerators in Kharkiv / N.A. Khizhnyak, Yu.N. Ranyuk, A.N. Dovbnya // Радиофизика и электроника. – 2002. – Т. 7 (спец. вып.). – С. 175 – 177.

131. * **Ranyuk, Yu.** Who invented the atomic bomb? / Yu. Ranyuk // World of physics (Ukraine). – 2002. – № 1. – P. 17 – 22.

132. * **Dovbnya, A.** LHCb technical design report / A. Dovbnya, Yu. Ranyuk. – (Prepr./ CERN; LHCC 2003 – 030 LHCb TDR 10).

133. * **Dovbnya, A.** Reoptimized detector design and performance / A. Dovbnya, Yu. Ranyuk, I. Shapoval. – Geneva, 2003. – (Prepr./ CERN; LHCC 2003 – 030 LHCb TDR 10).

134. * **Ranyuk**, **Yu.** Institute of Physics and Technologies / Yu. Ranyuk. – Kharkiv, Ukraine, 2003. – (Prepr. / CERN; LHCC 2003 – 031 LHCb TDR 10).

135. * **Ranyuk, Yu.** The foundation of nuclear physics in Ukraine // 30th Symposium of the international committee for the history of technology : ICONTEC 2003, 21 – 26 Aug.: St.-Petersburg – Moscow, Russia. – Moscow, 2003. – P. 98 – 99.

136. * **Ranyuk, Yu.** Young Gamov and his Kharkiv friends and colleges / Yu. Ranyuk, P. Josephson // Вопросы атомной науки и техники. – 2004. – Вып. 5. – С. 5 – 8.

137. * **Shevchenko, O.S.** Intermediate states under photoexcitation of ^{115m}In, ^{113m}In, ^{111m}Cd and ^{87m}Sr at an energy to 3.0 MeV / EMIN-2006 / O.S. Shevchenko, A.M. Dovbnya, Yu.M. Ranyuk, A.A. Kuplennikov // Proceedings of 11th International seminar on electromagnetic interactions of nuclei. – Moscow, 21–24 Sept. 2006. – P. 195 – 197.

138. * **Ranyuk, Yu.** Excitation of low-lying state by E3 transition reaction with real photons EMIN-2006 // Proceeding of 11th International seminar on electromagnetic interactions of nuclei : Moscow, 21 – 24 Sept., 2006. – Moscow, 2007. – P. 141 – 145.

139. * **Goncharov, L.G.** Production of ^{178m2}Hf on a 1.2 GeV electron accelerator / L.G. Goncharov, A.M. Dovbnya, Yu.M. Ranyuk // Ukrainian journal of physics. – 2007. – V. 52, № 9. – P. 823 – 825.

141. * **Ranyuk, Yu.** George Gamov and nuclear physics in Ukraine. Astrophysics and cosmology after Gamov / Yu. Ranyuk, O. Shevchenko, P. Josephson // Proceeding of the Gamov memorial international conference. – Cambridge : Scientific Publishers, 2007. – P. 71 – 79.

142. * **Shevchenko, O.S.** Excitation of low-lying state by E3 transition reaction with real photons / O.S. Shevchenko, Yu.M. Ranyuk, A.M. Dovbnya // Proceedings of 11th International seminar on electromagnetic interactions of nuclei : Moscow, 21 – 24 Sept. 2006. – Moscow, 2007. – P. 141 –145.

144. * **Bocharov, V.A.** Formation of the $^{178\,m2}$Hf isomer of Hafnium isotopes irradiated by an intense γ quantum beam (experiment) / V.A. Bocharov, I. Goncharov, Yu. Ranyuk // Moscow university physics bulletin. – 2008. – V. 63, № 5. – P. 321 – 323.

146. * **Ranyuk, Yu.** The CERN large hadron collider : accelerator and experiments / Yu. Ranyuk. – JOP Publ., 2008.

1.1.1 Виступи на наукових конференціях, семінарах

147. **Ранюк, Ю.Н.** Деление ядер фотонами и электронами высоких энергий // Электромагнитные взаимодействия ядер при малых и средних энергиях: тр. III семинара. Москва, 8 – 10 дек. 1975 г. – М., 1976. – С. 195 – 204. – Лит.: с. 203 – 204 (40 назв.). – Текст рус., англ.

148. **Емец, Н.Л.** Применение метода Монте-Карло для расчета спектров первично-выбитых атомов под действием γ-квантов / Н.Л. Емец, Ю.Н. Ранюк, В.А. Стратиенко // Тезисы докладов Всесоюзного совещания по радиационным дефектам в кристаллах. – Алма-Ата, 1977. – С. 3.

149. **Ранюк, Ю.Н.** Деление ядер фотонами и электронами высоких энергий // Труды IV семинара «Электромагнитные взаимодействия ядер при малых и средних энергиях». – М., 1979. – С. 195 – 211.

150. **Ранюк, Ю.Н.** 4-й Всесоюзный семинар «Электромагнитные взаимодействия адронов в резонансной области энергии» / Ю.Н. Ранюк, П.В. Сорокин // Атом. энергия. – 1984. – Т. 56, вып. 4. – С. 265.

151. * **Ранюк, Ю.М.** Перше розщеплення атомного ядра: сучас. погляд на подію / Ю.М. Ранюк, К.К. Прядкін // Збірник доповідей ювілейної конференції ІЕФ-93. – Ужгород, 1993. – С. 126 – 131.

152. * **Ранюк, Ю.Н.** Л.В. Шубников – вехи жизненного пути: к 100-летию со дня рождения Л.В. Шубникова // Материалы торжественного заседания научно-технического совета Национального науч-

ного центра «Харьковский физико-технический институт», 4 нояб. 2001 г. – Харьков, 2001.

153. * **Ранюк, Ю.Н.** Некоторые размышления о Нобелевских лауреатах / Ю.Н. Ранюк, Р.А. Иваненко // Матеріали Міжнародної конференції «Д.Д. Іваненко – видатний фізик-теоретик, педагог». (23 – 24 верес. 2004 р.). – Полтава, 2004.

154. * **Ранюк, Ю.М.** Про започаткування оболонкової моделі ядра Є.М. Гапоном та Д.Д. Іваненком / Ю.М. Ранюк, В.Д. Ходусов, О.В. Гапон // Там само. – Полтава, 2004.

155. * **Гончаров, И.Г.** Образование ^{178m2}Hf в фотоядерных реакциях на ядре Та / И.Г. Гончаров, **Ю.Н. Ранюк** и др. // Тезисы докладов V конференции по физике высоких энергий, ядерной физике и ускорителям / Харьк. физ.-техн. ин-т, 26 февр. – 2 марта 2007 г. – Харьков, 2007.

156. * **Довбня, А.М.** Сотрудничество LHCb и ННЦ ХФТИ / А.М. Довбня, Ю.Н. Ранюк, И.И. Шаповал и др. // Там само. – Харьков, 2007.

1.1.2 Праці з історії науки

157. **Ранюк, Ю.** Атомна бомба – харківський винахід? : [історія створення атом. бомби видат. фізиками в УФТІ] // Вечір. Харків. – 1990. – 24 лип. – С. 7.

158. **Ранюк, Ю.** Знову постав з небуття : [відроджено Наук. т-во ім. Т. Шевченка] // Слобід. край. – 1991. – 27 квіт.

159. **Ранюк, Ю.** Дослідник історії нашого вузу : твої вихованці, університет [П.І. Шатун] // Харк. ун-т. – 1992. – 14 квіт.

160. **Ранюк, Ю.** Наш земляк Петро Шатун – видатний діяч діаспори // Слобід. край. – 1992. – 17 верес.

161. **Те саме** // Вісті Дергачівщини. – 1992. – 4 квіт.

162. **Ранюк, Ю.Н.** Реабилитированы посмертно : документ. история реабилитации Л.В. Шубникова, Л.В. Розенкевича и В.С. Горского / Ю.Н. Ранюк, Ю.А. Фрейман // Физика низких температур. – 1992. – Т. 18, № 1. – С. 52 – 73.

163. **Ранюк, Ю.Н.** Реабилитированы посмертно : [док. об ученых ХФТИ Л.В. Шубникове, В. Горском, Л. Розенкевиче] / Ю.Н. Ранюк, А.Ю. Овчаров // Наука в России. – 1992. – № 5/6. – С. 30 – 35 : фот.

164. **Ранюк, Ю.** Вайсберг та його книга : [передмова] // Березіль. – 1993. – № 2. – С. 122 – 123.

165. **Ранюк, Ю.М**. Історія журналу «Physicalische Zeitschrift der Sowjetunion» // Нариси з історії природознавства і техніки. – 1994. – № 41. – С. 52 – 63.

166. **Ранюк, Ю.Н**. М.А. Корец и Л.Д. Ландау в кольце харьковских спецслужб // Природа. – 1995. – № 12. – С. 86 – 92 : фот.

167. **Ранюк, Ю.** Ядерную науку в Украине необходимо сберечь // Событие. – 1995.– 1 авг.

168. **Ранюк, Ю.** Про перше розщеплення атомного ядра в Україні // Світ фізики. – 1997. – № 2. – С. 13 – 17 : фот.

169. **Ранюк, Ю.Н**. Тайна Хоутерманса : [нем. ученый-физик (1903 – 1966), работал в Харькове в 30-е г. XX ст. УФТИ] // Природа. – 2000. – № 5. – С. 88 – 91. – Рец. на кн. : Френкель В.Я. Профессор Фридрих Хоутерманс : работы, жизнь, судьба / В.А. Френкель. – СПб. : ПИЯФ РАН, 1997. – 200 с.

170. **Бакай, О**. Фізичний збірник, том 2, наукового товариства ім. Шевченка у Львові : [рецензія] / О. Бакай, Ю. Ранюк // Фізичний збірник / Наук. т-во ім. Шевченка, Фіз. коміс. – Л., 1998. – Т. 3. – С. 529 – 531.

171. **Павленко, Ю.В.** «Дело» УФТИ 1935 – 1938 : [моногр. о развитии физики в Украине, о репрессиях среди ученых УФТИ] / Ю.В. Павленко, Ю.Н. Ранюк, Ю.А. Храмов ; Нац. науч. центр «ХФТИ», Ин-т гуманитар. исслед. – Киев : Феникс (УАННП), 1998. – 324 с. – Лит.: с. 320 – 323 (170 назв.).

172. **Ранюк, Ю.Н.** Ландау Л.Д. и Пятигорский Л.М. // Вопр. истории естествознания и техники. – 1999. – № 4. – С. 79 – 91.

173. **Ранюк, Ю**. Хто винайшов атомну бомбу // Світ фізики. – 1999. – № 3. – С. 14 – 20.

174. * **Ранюк, Ю.** «Дело УФТИ» : ист. коммент. к кн. А. Вайсберга «Обвиняемый» // Двадцать два. Москва-Израиль. – 2000. – № 117. – С. 148 – 172.

175. * **Ранюк, Ю**. Український історик К. Штепа, німецький фізик Ф. Хоутерманс та «російська чистка» // Праці Наукового товариства ім. Шевченка : студії з поля історії укр. науки і техніки. – Л., 2000. – Т. IV. – С. 242 – 272.

176. **Павленко, Ю.В.** «Дело» УФТИ (1935 – 1938 : организация и становление УФТИ / Ю.В. Павленко, Ю.Н. Ранюк, Ю.А. Храмов // Университеты=Universitates. Наука и просвещение. – 2001. – № 4. – С. 10 – 27 ; 2002. – № 1. – С. 12 – 17, С. 14 – 29.

177. **Ранюк, Ю.** Лабораторія № 1. Ядерна фізика в Україні : з нагоди 70-ої річниці розщеплення атом. ядра / Ю. Ранюк ; Держ. фонд фундамент. дослідж. М-ва освіти та науки України ; Нац. наук. центр «Харк. фіз.-техн. ін-т». – Х.: Акта, 2001. – 589 с. – Бібліогр.: с. 550 – 564.

178. **Ранюк, Ю.** 70 років розщеплення атомного ядра : з історії УФТІ та ХПІ // Політехнік. – 2002. – 30 верес.

179. **Ранюк, Ю.М.** Дві лабораторії професора Ф. Ланге : [нім. вчений, працював в УФТІ] // Наука та наукознавство. – 2002. – № 1. – С. 108 – 120. – [Л-ра]: 8 назв.

180. **Ранюк, Ю**. До 70-річчя розщеплення атомного ядра : з історії УФТІ та ХПІ // З богом у серці – 2002. – № 8 – 9. – С 21 – 22.

181. **Ранюк, Ю.М.** З приводу книги «Чистка в Росії» К. Штепи і Ф. Хоутерманса // Нариси з історії природознавства і техніки. – 2002. – Вип. 44. – С. 66 – 75.

182. **Ранюк, Ю.Н.** К истории линейных ускорителей в Харькове / Ю.Н. Ранюк, Н.А. Хижняк, А.Н. Довбня и др. // Изв. высш. учеб. заведений. Радиофизика и электроника. – 2002. – Т. 7, вып. 2. – С. 175 – 177.

183. **Ранюк, Ю.Н**. К 50-летию запуска первых линейных ускорителей ННЦ ХФТИ / Ю.Н. Ранюк, А.Н. Довбня, А.М. Егоров // Нариси з історії природознавства і техніки. – 2002. – Вып. 44. – С. 34 – 37.

184. **Ранюк, Ю.М**. Лев Шубніков. Сторінки життя : до 100-річчя від дня народж. // Світ фізики. – 2002. – № 1. – С. 18 –20 : фот.

185. **Ранюк, Ю.Н.** А.И. Лейпунский и ядерная физика на Украине // Изв. высш. учеб. заведений. Ядер. энергетика. – 2003. – № 4. – С. 46 – 56 : фот. – Лит. : 7 назв.

186. **Ранюк, Ю.** Олександр Лейпунський : ядерна фізика в Україні // Світ фізики. – 2003. – № 4. – С. 13 – 21. – Л-ра: 7 назв.

187. **Ранюк, Ю.М.** Георгій Гамов і розщеплення атомного ядра // Світ фізики. – 2004. – № 1. – С. 21 – 25.

188. **Коган, В.С.** Харьковские страницы истории отечественной вакуумной техники / В.С. Коган, Ю.Н. Ранюк, В.М. Шулаев // Вакуумная техника и технология. – 2005. – Т. 15, № 3. – С. 273 – 279.

189. **Костенко, А.А.** Развитие харьковской радиофизической школы и организация ИРЭ / А.А. Костенко, А.И. Носич, Ю.Н. Ранюк // Институт радиофизики и электроники им. А.Я. Усикова НАН Украины : 50 лет. – Харьков, 2005. – С. 8 – 68.

190. **Бакай, А.** Жизнь в науке : [предисл. к кн. Н.А. Хижняка «Безопасная ядерная энергетика»] / А. Бакай, В. Кутовой, Ю. Ранюк // Н.А. Хижняк – физик-теоретик, радиофизик и Человек. – Харьков, 2006. – С. 218 – 222.

191. **Ранюк, Ю.** Високовольтний корпус : [становлення ядер. фізики в Україні, історія ХФТІ] // Укр. фіз. журн. Огляди. – 2008. – Т. 4, № 1. – С. 80 – 92. – Бібліогр.: с. 91 – 92.

192. **Ранюк, Ю.** Передмова перекладача : [про життя та наук. діяльність вченого О.С. Вайсберга] // Холодна гора : [про роботу УФТІ] / О.С. Вайсберг. – Х., 2010. – С. 3 – 9.

193. **Ранюк Ю.М.** Історичний коментар до книги Олександра Вайсберга // Там само. – С. 554 – 565.

194. **Ранюк, Ю.** Четыре интервью = Four interviews : [интервью с бывшими сотрудниками УФТИ] / Ю. Ранюк, Ю. Фрейман. – Харьков : ННЦ ХФТИ, 2010. – 227 с. – Текст : рус., англ.

195. **Ранюк, Ю.Н.** Центр ХФТИ. Сотрудничество ХФТИ – ИЯИ РАН // Исследования электромагнитных взаимодействий ядер : вчера, сегодня, завтра : сб. ст. / под общ. ред. В.Г. Недорезова и др. – М., 2011. – С. 143 – 147.

196. **Два інтерв'ю** з Володимиром Семеновичем Шпінелем / інтерв'ю взяв Ю.М. Ранюк // Світогляд. – 2011. – № 5. – С. 74 – 75.

197. **Ранюк, Ю.Н.** Лаборатория № 1 и атомный проект СССР : 1938 – 1956 : док. и материалы / Ю.Н. Ранюк, О.С. Шевченко ; ред. А. Довбня. – Харьков: ННЦ ХФТИ, 2011. – 370 с.

198. * **Андрианов, В.А.** Начало. Харьковский физико-технический институт. Заявка на изобретение «Атомная бомба, или иной боеприпас» / В.А. Андрианов, Ю.Н. Ранюк // Профессор Владимир Семенович Шпинель. Физик-экспериментатор, изобретатель, педагог : сб. ст. : к 100-летию со дня рождения / Моск. гос. ун-т им. М.В. Ломоносова, Науч.-исследоват. ин-т ядер. физики им. Д.В. Скобельцына. – М., 2011. – С. 14 – 21.

199. **Ранюк, Ю.** Патент на атомну бомбу : до 100-річчя від дня народж. проф. В.С. Шпінеля / Ю. Ранюк, В. Андріанов // Світогляд. – 2011. – № 5. – С. 70 : фот.

1.1.3 Ю.М. Ранюк – перекладач, укладач, член редколегій

200. **Атомный** проект СССР : док. и материалы : в 3 т. Т. 1. 1938 – 1945 : в 2 ч. / под общ. ред. Л.Д. Рябова ; М-во РФ по атом. энергии. – М. : Наука. Физматлит, 1998. – 432 с. – Редкол.: Л.Д. Рябов (пред.), А.А. Власов, Ю.Н. Ранюк и др.

201. **Вайсберг, О.** Великий конвеєр / пер. з англ. Ю. Ранюка // Березіль. – 1993. – № 2. – С. 121 – 160.

202. **Вайсберг, О.С.** Холодна гора : [про роботу УФТІ] / О.С. Вайсберг ; пер. Ю.М. Ранюка ; Харк. правозахис. група. – Х. : Права людини, 2010. – 588 с. : фот.

203. **Володимир Шпінель** : вибрані фотодокументи 100-річного життя / [підгот. Ю. Ранюк] // Світогляд. – 2011. – № 5. – С. 76 – 77.

204. **Вопросы** атомной науки и техники. Сер. «Ядерно-физические исследования» (33) / Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т». – Харьков, 1999. – № 1.

Ю.М. Ранюк – член редколегії.

205. * **Воробьев, В. В.** Лев Ландау и «Антисоветская забастовка физиков» / пер. и публ. Ю.Н. Ранюка // Вопр. истории, естествознания и техники. – 1999. – № 4. – С. 92 – 94.

206. **З Богом** у серці : реліг.-громад. часопис Свято-Софієвської Православ. Реліг. громади. – Х., 1994.

Ю.М. Ранюк – член редколегії.

207. **Лаборатория** № 1 и атомный проект СССР : 1938 – 1956 : док. и материалы / Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т» ; сост. : Ю.Н. Ранюк, О.С. Шевченко ; ред. А.Н. Довбня. – Харьков : ХФТИ, 2011. – 370 с.

208. **Світ** фізики : наук.-популяр. журн. / засн. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Львів. фіз-мат. ліцей, СП «Євросвіт». – Л., 1996. – Виходить 4 рази на рік.

Ю.М. Ранюк – член редколегії.

209. **Світогляд** : наук.-популяр. журн. / засн. НАН України, Голов. астрон. обсерваторія НАН України. – К., 2006. – Виходить 6 разів на рік.

Ю.М. Ранюк – член редколегії.

210. **Фізичний** збірник. Т. 6 / Наук. т-во ім. Шевченка, Фіз. коміс. – Л., 2006. – 376 с.

У складі редколегії – Ю. Ранюк.

1.2 КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ

211. **Ранюк, Ю.М.** Слідами Сковороди // Прапор. – 1989. – № 2. – С. 139.

212. **Те саме** // Вечір. Харків. – 1989. – 7 лют.

213. **Ранюк, Ю.** Командир Солженіцина : [про Є.Ф. Пшеченка, кадрового військового] // Вечір. Харків. – 1990. – 7 трав. – С. 4 – 5.

214. **Те саме** // Маяк (Богодух. р-н). – 1990. – 24 трав.

215. **Ранюк, Ю.** Я замужем за росіянином : [про кн., видану у Лондоні Едною Купер, дружиною видат. фізика К.Д. Синельникова] // Вечір. Харків. – 1990. – 13 черв. – С. 4 – 5.

216. **Ранюк, Ю.** «Білі ночі і червоні дні» : [про перебування письм. Артура Кестлера у 1933 р. у Харкові] / Н. Хлап'юк (псевд.) // Панорама. – 1993. – июль, № 29. – Псевдонім Ю.М. Ранюка.

217. **Ранюк, Ю.** Чугуев – родина Репина // Зеркал. струя (Харьков). – 1996. – № 6, июль-авг.

218. **Ранюк, Ю.М.** Охтирка в творах письменників : (охтир. літ. феномен) // Джерело. – 1998. – 19 черв.

219. **Те саме** // Новини тижня. – 1998. – 3, 10 лип.

220. **Горелик, Г.Е.** Харьковский снимок : в кадре четыре физика : [Ландау, Бор, Розенфельд, Бронштейн] / Г.Е. Горелик, Ю.Н. Ранюк // Природа. – 1998. – № 8. – 126 – 128.

221. **Ранюк, Ю.** Охтирка в творах письменників / Ю. Ранюк, Н. Хлапова // Роксолана. – 1999. – 14, 21, 28 жовт.

222. **Ранюк, Ю.** Атомний проект розпочався у Харкові // Слобід. край. – 2002. – 13 серп.

223. **Ранюк, Ю.** Його чекала Нобелівська премія : [про вченого Г. Гамова, який зробив внесок у розщеплення ядра штучно прискореними протонами] // Слобід. край. – 2002. – 22 жовт.

224. **Ранюк, Ю.** Открывший дорогу : [об ученом Георгии Гамове] // Объективно. – 2002. – 17 окт.

225. **Ранюк, Ю.** Він був щирим патріотом України [Олексій Григорович Ситенко] // Фіз. зб. / Наук. т-во ім. Шевченка. – 2008. – Т. 7. – С. 476 – 478.

226. **Ранюк, Ю.** Два листи : [один з Охтирки – від першої дружини письменника І. Багряного А.Д. Зосимової, другий від Г.Є. Багряної – другої дружини / комент. Ю. Ранюка] // Березіль. – 2009. – № 3/4. – С. 121 – 122.

1.3 ІНШІ ПРАЦІ

227. **Вишневский, В.И.** Методы подводных исследований, применявшиеся при археологических работах в районе Херсонеса в 1964 – 1965 гг. / В.И. Вишневский, В.С. Войценя, Ю.Н. Ранюк, Л.И. Крупник // Морские подводные исследования. – М., 1969. – С. 353 – 359.

228. **Ранюк, Ю.** Шукаймо свого роду // Будівник комунізму (Гадяч, Полт. обл.). – 1990. – 25 серп.

Автор провів архівне дослідження про походження свого роду.

229. **Ранюк, Ю.** [Лист до редакції журналу про розшук свого коріння] // Пам’ятки України. – 1991. – № 2. – С. 9. – Редакційне листування.

230. **Ранюк, Ю.Н.** Загадки подводного Херсонеса : [любит. археол. экспедиция на территории Херсонес. ист.-археол. заповедника] / Ю.Н. Ранюк. – Харьков : Око, 1996. – 108 с. : ил.

2 ЛІТЕРАТУРА ПРО ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ Ю.М. РАНЮКА

2.1 БІОГРАФІЧНІ МАТЕРІАЛИ

231. **Про присвоєння** почесного звання «Заслужений працівник культури України» : [нагородження чл. клубу «Краєзнавець», в т.ч. Ю.М. Ранюка] : указ Президента України, 13 верес. 1995 р. // Краєзнавство. – 1995. – № 1/4. – С. 89.

232. **Те саме** // Слобід. край. – 1995. – 21 верес.

233. **Бакай, О.** Фізик, краєзнавець, історик науки : [до 75-річчя від дня народж. Юрія Ранюка] / О. Бакай, Я. Довгий, Р. Пляцко, Г. Шопа // Світ фізики. – 2010. – № 2. – С. 19 – 22 фот.

234. **Бакай, О.** 60-річчя дійсного члена НТШ, доктора фізико-математичних наук, професора Юрія Ранюка / О. Бакай, О. Біланюк, Р. Гайда // Фіз. зб. / Наук. т-во ім. Шевченка. – Л., 1998. – Т. 3. – С. 521 – 523.

235. * **Вітаємо** з ювілеєм Юрія Ранюка : [вітання з 75-річчям від редкол. журн. «Світ фізики»] // Світ фізики. – 2010. – № 2. – С. 19.

236. **Ранюк** Юрій Миколайович : [біогр. довідка] // Краєзнавці України : (сучас. дослідники рід. краю) : довідник. – К.; Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 185.

237. **Ранюк** Юрий Николаевич : [биогр. справка] // История физики / Ю.А. Храмов. – Киев, 2006. – С. 764 : фот.

238. **Ранюк** Юрій Миколайович : [біогр. довідка] // Сто краєзнавчих читань: (хроніка та зміст). – Х., 2011. – Вип. 4. – С. 67.

239. **Ранюк** Юрій Миколайович [(02.06.1935 р.) – фізик-ядерник, дійсний чл. наук. т-ва ім. Т. Шевченка, д-р фіз-мат. наук, проф.] //

Українські фізики та астрономи : посіб.-довід. – 2-ге вид., допов. – Т., 2009. – С. 158.

240. **Алфавітний** покажчик «Учені-фізики» // Там само. – С. 306 – 333. – Із змісту: [про Ю. Ранюка]. – С. 325.

241. **Сведения** об авторах : [о Ю.Н. Ранюке] // Хижняк – физик-теоретик, радиофизик и Человек. – Харьков, 2006. – С. 445.

242. **Сведения** об авторах : Ранюк Юрий Николаевич // «Дело» УФТИ 1935 – 1938 : [монография] / Ю.В. Павленко, Ю.Н. Ранюк, Ю.А. Хромов. – Киев, 1998. – На 4 с. обл.

243. **Шарапова, В.Р.** Ранюк Юрій Миколайович : [біогр. довідка] // Українські фізики у світовій науці : навч.-метод. посіб. для вчителів фізики / В.Р. Шарапова. – Л., 1999. – С. 29 – 30.

244. **Календар** ювілейних дат українських вчених-фізиків на 2001 рік // Там само. – С. 41 – 42. – Із змісту : [65 років від дня народж. Ю.М. Ранюка: біогр. довідка]. – С. 41.

2.2 ПРО НАУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ

245. **Гагаш, В.** Фізика з грифом «цілком секретно» : [про кн. Ю. Ранюка «Лабораторія № 1. Ядерна фізика в Україні»] // Дзеркало тижня. – 2003. – 8 – 14 лип. – С. 13.

246. **Гущина, Ю.** Осмысление : [о кн. Ю. Ранюка, Ю. Павленко и Ю. Храмова «"Дело" УФТИ 1935 – 1938»] // Панорама. – 2001. – 22 черв. – С. 12.

247. **Довбня, А.** Фізика з грифом «таємно» : [до виходу у світ кн. Ю. Ранюка «Лаборатория № 1 и атомный проект СССР 1938 – 1956» та «Лабораторія № 1: ядерна фізика в Україні»] // Світогляд. – 2011. – № 5. – С. 80.

248. **Лукіянець, Б.** Цінна книга про ядерну фізику в Україні // Фіз. зб. / Наук. т-во ім. Шевченка. – Л., 2006. – Т. 6. – С. 333 – 334. – Рец. на *кн. : Ранюк Ю. Лабораторія № 1: ядерна фізика в Україні* / Ю. Ранюк. – К. : Акта, 2001. – 590 с.

249. **Могилевська, Н.** Ранюк Юрій Миколайович / Н. Могилевська, М. Бєляєв // Криниця світла і добра : нариси про людей, чиї долі

пов'язані з Богодухівщиною / Н. Могілевська, М. Бєляєв. – Х., 2002. – С. 36 – 40.

250. [**Предисловие** редакции журнала к статье Ю. Ранюка «М.А. Кобец и Л.Д. Ландау в кольце харьковских спецслужб»] // Природа. – 1995. – № 12. – С. 89.

251. **Храмов, Ю.А.** История физики / Ю.А. Храмов ; НАН Украины, Центр исслед. науч.-техн. потенциала и истории науки им. Г.М. Доброва. – Киев, 2006. – 1176 с. – Из содерж.: [о Ю.Н. Ранюке]. – С. 6, 990, 1014.

252. **Хроніка** [1989 – 1992 рр.] // Фіз. зб. / Наук. т-во ім. Шевченка у Львові. – 1993. – Т. 1. – С. 418 – 422. – Із змісту: [на наук. семінарі Фіз. коміс. НТШ заслухано доп. Ю. Ранюка «Початок і становлення ядерно-фізичних досліджень в Україні» та участь вченого як члена коміс. в обговоренні діяльн. НТШ на наук. сесії т-ва]. – С. 420.

253. **Хроніка** [1992 – 1996] // Фіз. зб. / Наук. т-во ім. Шевченка. – 1992. – Т. 2. – С. 322 – 330. – Із змісту: [26.12.1992 р. на заг. зборах проф. Ю. Ранюк обраний д. чл. НТШ від Фіз. коміс.]. – С. 322.

254. **Хроніка** // Фіз. зб. / Наук. т-во ім. Шевченка. – 1998. – Т. 3. – С. 537 – 541. – Із змісту: [започатковано роботу осередку НТШ у Харкові під керівництвом д. чл. НТШ проф. Ю. Ранюка]. – С. 538.

255. **Хроніка** [2002 – берез. 2006] // Фіз. зб. / Наук. т-во ім. Шевченка. – 2006. – Т. 6. – С. 359 – 367. – Із змісту: [д. чл. НТШ проф. Ю. Ранюк першим отримав засновану журн. «Світ фізики» відзнаку «За популяризацію фізики в Україні»]. – С. 360; [інформація про публ. рец. на кн. Ю. Ранюка в журн. «Вісник НАН України»]. – С. 362; [про виступ Ю. Ранюка на конф. Харк. осередку НТШ, присвяч. 100-річчю з дня народж. О. Лейпунського]. – С. 364.

256. **Хроніка** [за 2006 – 2008 рр.] // Фіз. зб. / Наук. т-во ім. Шевченка. – 2008. – Т. 7. – С. 658 – 681. – Із змісту: [виступ Ю. Ранюка з доп. «О. Ситенко в ХФТІ» на Мемор. читаннях, присвяч. акад. О. Ситенку]. – С. 664 – 665; [виступ Ю. Ранюка на березн. конф. 2008 р. у Харк. осередку НТШ]. – С. 668; [виступ Ю. Ранюка на конф. з доп. «Матвій Довгополок – репресований український педагог»]. – С. 668; [виступ Ю. Ранюка на загальноінститутському семінарі ФТІ НАН України з доп. «Ще раз про "антисовєтську забастовку" харківських фізиків»]. – С. 667.

2.3 Ю.М. РАНЮК – КРАЄЗНАВЕЦЬ

257. **Корж, М.** Основні напрями роботи клубу «Краєзнавець» // Бібліотечне краєзнавство як складова частина регіональної культурної політики : матеріали міжвід. наук.-практ. конф. 26 верес. 2000 р. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г. Короленка, Харк. обл. універс. б-ка. – Х., 2001. – С. 72 – 77.

Відомості про краєзнавчу діяльність Ю.М. Ранюка.

258. **Корж, Н.** Страницы «дела» УФТИ : наша память: [о выступлении Ю.Н. Ранюка на краевед. чтениях в ХГНБ им. В.Г. Короленко] // Панорама. – 1993. – № 50 (дек.).

259. **Краєзнавчі** читання : хроніка // Сто краєзнавчих читань : (хроніка та зміст). – Х., 1997. – Вип. 2. – С. 6 – 38. – Із змісту: [про участь Ю.М. Ранюка у краєзнав. читаннях]. – С. 8, 10, 24, 32, 36.

260. **Нагороди** подвижникам краєзнавчого руху : [про присвоєння почес. звання «Заслужений працівник культури України» Ранюку Юрію Миколаєвичу – начальникові лабораторії ХФТІ, д-ру фіз.-мат. наук: указ Президента України. Київ 13 верес. 1995 р.] // ІІ з'їзд Всеукраїнської спілки краєзнавців (25 груд. 1996, Київ) : матеріали та док. – К., 1997. – С. 155.

261. **Присвячується** Гоголю : [інформація про краєзнав. читання, на яких виступав Ю. Ранюк] // Вечір. Харків. – 1984. – 29 лют.

Сто краеведческих чтений : (хроника и содерж.) / Харьк. гос. науч. б-ка им. В.Г. Короленко ; сост. : Т.Г. Шерстюк, В.А. Ярошик. – Харьков, 1988. – Вип. 1 – 4.

262. Вып. [1]. – 1988. – 39.

263. Вип. 2. – 1997. – 63 с.

264. Вип. 3. – 2003. – 92.

265. Вип. 4. – 2011. – 127 с.

Видання містять відомості про участь Ю. Ранюка в роботі краєзнавчих читань та дослідженнях з краєзнавства.

266. **Харківська** обласна організація // Всеукраїнська спілка краєзнавців від А до Я. – К., 2001. – С. 76 – 77.

Відомості про краєзнавчу діяльність Ю.М. Ранюка.

267. **Черненко О.** Шилівка і шилівці : [про письм. Ф.Г. Тютюнника та Г. Тютюнника] // Літ. газ. – 1997. – 4 груд. – С. 6.

Автор згадує лист Ю. Ранюка, в якому він описує свою подорож до Шилівки.

268. **Ярошик, В.О.** З історії клубу «Краєзнавець» [при ХДНБ ім. В.Г. Короленка] // Сто краєзнавчих читань : (хроніка та зміст). – Х., 1997. – Вип. 2. – С. 4 – 5.

Відомості про Ю.М. Ранюка як дослідника Слобожанщини.

Див. також: №№ 231–233, 236, 238.

2.4 ФОТОМАТЕРІАЛИ ПРО Ю.М. РАНЮКА

269. [**Ю.Н. Ранюк** – руководитель лаборатории НИ комплекса «Ускоритель» : фото] // Физика и Харьков / В.Т. Толок, В.С. Коган, В.В. Власов. – Х., 2009. – Гл. 2 : Харьковская академия физических наук. – С. 55, 123.

270. [**Ю. Ранюк** : фото] // Фіз. зб. / Наук. т-во Шевченка. – 1998. – Т. 3. – С. 521.

271. [**Ю. Ранюк** : фото] // Світ фізики. – 2010. – № 2. – На звороті обкл.

272. [**Юрій Ранюк** – доктор фізико-математичних наук, начальник лаб. ННЦ «Харківський фізико-технічний інститут» НАН України]: фото // Світогляд. – 2011. – № 5. – С. 70.

2.5 БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСІБНИКИ, ЩО ВІДОБРАЖАЮТЬ ПРАЦІ Ю.М. РАНЮКА І ЛІТЕРАТУРУ ПРО НЬОГО

273. [**Бібліографія** до ст. Ю.М. Ранюка «Високовольтний корпус»] // Укр. фіз. журн. Огляди. – 2008. – Т. 4, № 1. – С. 91 – 92.

274. **Залюбовский И.И.** : ученый, учитель, человек / сост. : И.Н. Дончик, А.В. Таньшина. – Харьков : ХНУ им. В.Н. Каразина, 2009. – 148 с. – Из содерж.: [сведения о кн. Ранюка Ю.Н. «Лабораторія № 1: ядерна фізика в Україні»]. – С. 140.

275. **Коган, В.С.** Семнадцать рассказов старого физика / В.С. Коган. – Харьков : НМЦ «МД», 2002. – 128 с. – (Сер. «Воспоминания о Харьковском университете»). – Из содерж.: [упоминается книга Ю.Ф. Павленко, Ю.Н. Ранюка и М.И. Храмова «"Дело" УФТИ 1935 – 1938»]. – С. 118.

276. **Література** // Укр. фіз. журн. – 1968. – Т. 13, № 5. – С. 864.

277. [**Література** до статті Ю.М. Ранюка та інших «Поділ ядер Bi, Au і Pt фотонами з енергією 40 – 140 МеВ»] // Укр. фіз. журн. – 1969. – Т. 14, № 3. – С. 415.

278. [**Литература**] // Электромагнитные взаимодействия ядер при малых и средних энергиях : тр. III семинара. Москва, 8 – 10 дек.1975 г. – М., 1976. – С. 203–204.

279. **Литература** // Проблемы ядерной физики и космических лучей. – Харьков, 1975. – Вып. 3. – С. 47 – 49 (47 назв.).

280. **Литература** // Ядер. физика. – 1972. – Т. 16, вып. 5. – С. 915.

281. **Литература** // Вопр. атом. науки и техники. Сер. Физика высоких энергий и атом. ядра. – 1973. – Вып. 6. – С. 81.

282. **Литература** // Толок В.Т. Физика и Харьков / В.Т. Толок, В.С. Коган, В.В. Власов. – Харьков, 2009. – С. 184 – 186.

283. [**Литература**] // «"Дело" УФТИ 1935 – 1938» : [монография] / Ю.В. Павленко, Ю.Н. Ранюк, Ю.А. Храмов. – К., 1998. – С. 320 – 323.

284. **Литература** о жизни и научной деятельности Я.Б. Файнберга // Яков Борисович Файнберг: ученый, гражданин, учитель. – Харьков, 2009. – С. 22 – 27.

285. [**Література** до статті Ю.Ранюка «Олександр Лейпунський і ядерна фізика в Україні»] // Світ фізики. – 2003. – № 4. – С. 21.

286. **Пристатейный** библиографический список // Вопр. атом. науки и техники. Сер. Физика радиационных повреждений и радиационное материаловедение. – 1981. – Вып. 1. – С. 86 –87.

287. **Советские** работы по ядерной спектроскопии и структуре атомного ядра : библиогр. указ. / б-ка АН СССР ; сост. : Д.С. Березина, Г.Ф. Драницына, А.В. Унжакова. – Ленинград, 1990. – 403 с.

288. **Список** литературы // Фотоделение ядер за гигантским резонансом / В.Г. Недорезов, Ю.Н. Ранюк. – К., 1989. – С. 168 –188.

289. **Таньшина, А.В.** Засновники харківських наукових шкіл у фізиці / А.В. Таньшина ; Нац. акад. наук України, М-во освіти та науки України, Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – 2-е вид., переробл. і допов. – К. : Академперіодика, 2005. – 630 с. : ілюстр. – Із змісту: [відомості про видання Ю.М. Ранюка]. – С. 54, 410, 520.

290. **Таньшина, А.В.** Нариси з історії сучасної фізики, Кн. 1 : Харків / А.В. Таньшина. – Х. : Квант, 2007. – 552 с. – Із змісту: [у списках використаної л-ри згадується моногр. Ю.М. Ранюка «"Дело" УФТИ 1935 – 1938»]. – С. 251, 318, 473, 533, 544, 546.

291. **Таньшина, А.В.** Основатели Харьковских научных школ в физике : учеб. пособие по истории физики. Ч.1 / А.В. Таньшина ; Харьк. нац. ун-т им. В.Н. Каразина. – Харьков : Изд-во Харьк. ун-та. 2002. – 512 с. – Из содерж.: [ссылка на кн. Ю.Н. Ранюка «"Дело" УФТИ 1935 – 1938» и публ. о Л. Ландау и Л. Пятигорском]. – С. 72, 388.

292. **Український** письменник і політичний діяч Іван Багряний (1906 – 1963) : до 100-річчя від дня народж. : бібліогр. покажч. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г. Короленка ; уклад.: Т.О. Сосновська, В.О. Ярошик, В. Усань. – 2-ге вид. – Х., 2006. – 192 с.

293. **Харків** XX століття : бібліогр. покажч. у 2 вип. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г. Короленка ; уклад : В.О. Ярошик та ін. – Х. : Східно-регіон. центр гуманітар.-освіт. ініціатив, 2003. – 800 с.

294. **Ульянов, В.В.** Ландау в Харькове / В.В. Ульянов. – 2-е изд., доп. – Харьков, 2010. – 59 с. – Из содерж.: [упоминаются работы Ю.Н. Ранюка]. – С. 28, 44, 49.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Додаток

СТАТТІ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ Ю.М. РАНЮКА

Б. Бакай, О. Біланюк, Р. Гайда

60-РІЧЧЯ ДІЙСНОГО ЧЛЕНА НТШ, ДОКТОРА ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА ЮРІЯ РАНЮКА[6]

Виповнилося 60 років видатному вченому-фізику, докторові фізико-математичних наук, професору, заслуженому працівникові культури України Юрію Миколайовичу Ранюку. Він народився 2 червня 1935 р. на Воронежчині, весь час жив, учився і працював на Слобожанщині. В 1958 р. закінчив відділення ядерної фізики фізико-математичного факультету Харківського державного університету і почав працювати у Фізико-технічному інституті в Харкові, де пройшов шлях від молодшого наукового працівника до керівника лабораторії відділу Фізики високих енергій. Його наукова діяльність присвячена експериментальним дослідженням фізики атомного ядра, які він здійснював практично на всіх чинних у ХФТІ прискорювачах протонів, важких йонів, електронів, нейтронному генераторі, а також на прискорювачах інших інститутів. Викликали значний резонанс уже перші його результати з дослідження взаємодії важких прискорених йонів з атомними ядрами і, зокрема, вивчення реакцій повного розпаду ядер на альфа частинки.

Ю. Ранюк згодом досліджував електромагнетні взаємодії ядер на лінійних прискорювачах електронів на 360 МеВ та 2 ГеВ. До найбільш вагомих його наукових досягнень слід віднести результати вивчення поділу атомних ядер. Йому вперше вдалося здійснити поділ ядер як електронами, так і позитронами та виконати систематичні дослідження

---

[6] Фізичний збірник / Наук. т-во Шевченка. – 1998. – Т. 3. – С. 521 – 523.

фотоподілу ядер за гігантським резонансом, що дало змогу з'ясувати механізм цього цікавого процесу. На ці фундаментальні праці, виконані ще в 1967 – 1970 рр., посилаються у світовій літературі й досі, хоча з того часу експериментальна техніка сягнула набагато вищого ступеня.

У 1967 р. він захистив кандидатську дисертацію на тему «Поділ ядер фотонами і електронами високих енергій», а в 1978 р. докторську дисертацію «Фотоподіл і повні адронні перерізи фотопоглинання за порогом народження піонів». На тему поділу ядер Ю.М. Ранюк опублікував кілька оглядів, а в 1989 р. в «Науковій думці» у співавторстві з московським фізиком В.Г. Недорєзовим вийшла друком його монографія «Фотоподіл ядер за гігантським резонансом».

Від 1980 р. Ю. Ранюк керує лабораторією, основним напрямом досліджень якої було вивчення атомного ядра за допомогою розсіювання електронів. Вагомі результати були отримані при дослідженні розсіювання електронів найлегшими ядрами – ізотопами водню та гелію. Слід зазначити значний внесок Ю. Ранюка в розвиток експериментальних методик. Під його керівництвом та при його безпосередній участі було створено систему реєстрації енергетичних втрат електронів на лінійному прискорювачі на 2 ГеВ, багатоканальну систему реєстрації швидких нейтронів та ін.

Високий авторитет і міжнародне визнання дають змогу Ю. Ранюку підтримувати широкі наукові зв'язки як у нашій країні, так і за кордоном. Низку наукових досліджень виконав він разом з ученими Москви, Ленінграда, Єревана, а також США, Швеції, Японії, Голландії. Він автор 150 публікацій.

Зараз, коли, з одного боку, можливості для проведення фундаментальних ядернофізичних досліджень в Україні практично вичерпалися, а з іншого – з'явилися можливості для плідної праці на зарубіжних прискорювачах, Ю. Ранюка можна зустріти в провідних лабораторіях світу. Навесні 1996 р. він успішно поєднував працю на ядерному каналі Ґренобльського електронного накопичувача з сільськогосподарськими роботами на дачі Галини Гнатівни Хоткевич, яка

там мешкає. Восени того ж року він робить оглядову доповідь на Бразильській фізичній конференції в Сан-Пауло. Зараз його зусилля зосереджені на підготовці досліду на прискорювачі Європейського ядерного центру в Женеві.

Ю. Ранюк здійснює значну науково-організаційну роботу. Він був незмінним членом оргкомітету з проведення в Харкові Всесоюзного семінару «Електромагнетні взаємодії ядер при проміжних енергіях» і редактором праць цього семінару. У 1994 р. він був у складі оргкомітету 17-ї Міжнародної конференції з ядерних треків (Дубна), а в 1995 р. був членом Ювілейного комітету святкування 150-річчя від дня народження Івана Пулюя та членом Оргкомітету проведення Міжнародної конференції, присвяченої цій даті, яка відбулася у Львові в травні 1995 р. Активно працює в Американському та Українському фізичних товариствах та є членом п'яти вчених рад.

Ю. Ранюк активно займається педагогічною діяльністю. Під його науковим керівництвом захищено 5 кандидатських дисертацій та значну кількість дипломних робіт. У 1991 – 1992 рр. очолював Державну екзаменаційну комісію фізичного факультету Ужгородського університету, а від 1987 р. постійно очолює таку ж комісію фізико-математичного факультету ХДУ.

Будучи глибоко обізнаним та зацікавленим дослідником історії фізики, Ю. Ранюк своєчасно скористався можливостями, що відкрилися в останні роки, й вивчив різні архіви з метою з'ясувати долю багатьох репресованих фізиків. На основі зібраних матеріалів він підготував низку історичних праць, які опубліковано у фізичних журналах – УФЖ, ФНТ, збірнику «Питання з історії природознавства та техніки», науково-популярних часописах «Наука в России» та «Природа», а також у літературному журналі «Березіль», журналі «Світ фізики», членом редколегії якого він є, та в багатьох газетах. Зібраний матеріал оформлено у вигляді монографії «Дело УФТИ». Є надія, що книжка нарешті буде видана. Опріч того, він є співавтором книги про створення радянської атомної бомби, що невдовзі також має вийти друком у Москві.

Тепер Ю. Ранюк ретельно готує матеріал для монографії з історії ядернофізичних досліджень в Україні. Гадаємо, що ця книжка буде корисною для широкого загалу читачів, а особливо ж для студентів.

Ю. Ранюк є людиною високої культури та сином своєї землі. Тягу до історичних студій та до їх поширення він реалізовував активною участю в діяльності «Товариства охорони пам'яток історії та культури». Він був першим головою Харківського обласного товариства краєзнавців та виконав такі краєзнавчі дослідження, як «Слідами Сковороди», «Шукаймо свого роду». Краєзнавчі та спортивні захоплення він вдало поєднав у занятті підводною археологією, про що яскраво свідчить видана ним у 1996 р. книжка «Загадки підводного Херсонесу». Співає в хорі. Незаперечним визнанням його досягнень на культурницькій ниві є присвоєння йому в 1995 р. рідкісного в середовищі фізиків звання заслуженого працівника культури України. Як людину його найкраще характеризує оцінка Олени Черненко (дружини уславленого письменника Григорія Тютюнника), яку вона дала в газеті «Літературна Україна» від 4 грудня 1997 р. Вона назвала ювіляра «Великим українцем».

Ю. Ранюк і зараз займається байдарочним туризмом. Двічі він проплив Дністер від верхів'я до гирла. Немає річки на Лівобережжі, яку б він не пройшов кілька разів байдаркою. Дуже полюбляє плавати з друзями ранньою весною під час повені на Сіверському Дінці. Недарма він є (до всього іншого!) Почесним членом американського Географічного товариства.

Побажаймо ж йому щастя та міцного здоров'я, подальшого розвою його такої багатогранної діяльности та доброго дожинку на всіх тих нивах.

В. Скуратовский

ИЗ ЯДЕРНЫХ ЭТЮДОВ, ИЛИ БОГ ПЯТИТСЯ НАЗАД[7]

В 2001 году в Харькове появилась поразительная книга Юрия Ранюка «Лабораторія № 1. Ядерна фізика в Україні. З нагоди 70-ї річниці розщеплення атомного ядра». Похоже, это одна из самых интересных книг начала двадцать первого века – о веке двадцатом. Только всеобщее легкомыслие (а особенно – рецензентское недомыслие) – причина того, что такие книги, по специальной своей семантике, пребывают где-то вне «всеобщего» читательского зрачка.

У выдающегося писателя Евгения Замятина, инженера по образованию, едва ли не первым в русской литературе заинтересовавшегося внутриядерной энергией (собственно, ее использованием цивилизацией), есть «Рассказ о самом главном». В известном смысле харьковская книга, выполненная в самом строгом жанре историко-научного и науковедческого исследования, и принадлежит к общеобязательным рассказам-о-самом-главном. О судьбе самой цивилизации. Эта книга об Украинском физико-техническом институте, возникшем в конце 1920-х и переименованном в конце 1930-х, когда «украинизация» давно уже уступила место украинофобии, в Харьковский физико-технический.

Автор, сам физик, весьма квалифицированно воссоздает интеллектуальный, кадровый, даже психологический пейзаж этого института от самых первых его шагов до появления засекреченной Лаборатории № 1. Напомним, что в ту пору Лабораторией № 2 была уж совсем беспросветно запрятанная в глубину советской государственной тайны «структура», возглавляемая академиком Игорем Курчатовым и многообразно, тысячами нитей связанная с Лабораторией № 1.

Перед нами строго структурированная россыпь, критическая масса самых фундаментальных фактов и событий из истории УФТИ.

10 октября 1932 года исследовательская группа («высоковольтная», в духе времени – «бригада») разрушила ядро лития, расщепив его

[7] З архіву письменника В. Скуратівського.

искусственно ускоренными протонами. Украинские физики-авангардисты повторили то, что весной того же года уже имело место в лаборатории Резерфорда. Но ведь дело в другом. В самом состоянии ядерных дел в УФТИ, в его тогдашних возможностях, в его невероятных людях.

Далее – едва али не читательский шок. Начинаешь понимать всю неистовую интеллектуальную мощь младосоветской физики. Точнее, самих физиков, их поразительных индивидуальностей... Огромная дореволюционная аккумуляция культуры, разрушенной, но успевшей напоследок коснуться молодых людей, глубина и острота интуиции, а затем и аналитики которых представляется сегодня едва ли не легендарной, даже сказочной. Георгий Гамов, Дмитро Иваненко, Лев Ландау – «три мушкетера», как их тогда называли. Кирилл Синельников, их «д'Артаньян», Александр Лейпунский, Иван Обреимов, Фридрих Ланге и Фридрих Гоутерманс.

И вот самая ублюдочная, но и самая кровавая политическая полиция, когда-либо в мире существовавшая, обрушивается всей своей тяжестью на всех этих уникальных людей, Гамов, по счастью, успел сбежать за границу... Иваненко – сослан, Ландау – в тюрьме. В разное время не минули ее Лейпунский, Обреимов, Гоутерманс. Ланге наглухо запечатали в одной из атомных шарашек – а потом столь же бесцеремонно вышвырнули оттуда. Немец-гений сделал свое дело.

И приходит отчетливое понимание: советская система, начиная едва ли не с «года великого перелома», располагала сверхперсонами и созданными ими сверхлабораториями, которые могли создать ядерное сверхоружие где-то уже к началу Второй мировой войны.

... УФТИ (уже, впрочем, ХФТИ) окончательно задыхается в полицейских тисках, но в октябре 1940-го два его совсем молодых сотрудника, Маслов и Шпинель, представляют – наисекретнейшую, разумеется, – заявку на изобретение под названием «Об использовании урана как взрывного и отравляющего вещества». Заявку на изобретение атомной бомбы.

... Она была одобрена-утверждена «отделом изобретательства» центрального военного ведомства 7 декабря 1946 года. То есть, говоря словами Булгакова, «впоследствии, когда, откровенно говоря, было уже

поздно...» Но что на самом деле – «поздно»? Теоретическим и технологическим патроном тех изобретателей был человек странной судьбы и поразительного (как, впрочем, и все тогдашние «уфтийцы») специализированного интеллекта, немец-эмигрант Фридрих (Фриц) Ланге, который, как указывает Юрий Ранюк, был учеником Нернста. Но ведь Нернст – это тот самый профессор физического института Берлинского университета, который где-то уже в начале 1920-х сравнил занимавшихся ядерной физикой с человеком, который беспечно зажигает спички, стоя на огромной массе горючего материала. Таков, по мнению Нернста, вообще облик «современного человека».

Книга харьковского исследователя о драме харьковской ядерной физики постоянно синхронизирует эту драму с соответствующим общесоветским и общемировым фоном. От первоопытов Анри Беккереля до первой советской послевоенной, столь жаркой «ядерной пятилетки». Бросается в глаза едва ли не загадочная «согласованность» ядерной хроники-ХХ.

Советская тоталитарная система 1930-х, при всем своем демоническом волюнтаризме, прошла тогда как-то мимо возможности создания ядерной первобомбы теми специализированными сверх-интелектами. Истоптала судьбы и самое психологию их носителей и спохватилась лишь на исходе Второй мировой.

Немецкая тоталитарная система 1930-х с такой же иррациональной яростью истоптала тамошнюю «неарийскую» физику, выплеснув лучшие ее кадры за пределы страны вообще. В сущности, так и не спохватившись даже во время Второй мировой. Вот так Германия и Россия вступили в войну без ядерного оружия. И мир, ободрав бока, уцелел. Но вот благодаря чему и кому?! Вспомним голос Михаила Ромма за кадром с ядерным взрывом в его фильме «Обыкновенный фашизм»: «Думаете, если бы у Гитлера было такое же оружие, он – хотя бы на секунду! – засомневался применять его?»

... В начале 1950-х в Советском Союзе появился перевод романа американского писателя Митчела Уилсона «Живи среди молний» об американских физиках, становящихся «ядерщиками». Перевод, явно рассчитанный на то, чтобы его, любопытствуя, полистали на досуге

«ядерщики» советские – от Лаврентия Берии до Андрея Сахарова. Перед читателем – беллетризованный ландшафт «доядерной» физики в США 1930-х. Полная, едва ли не безнадежная разобщенность господ физиков. Их пресловутый американский индивидуализм. Конкуренция не идей, а самолюбий, равнодушие к фундаментальным направлениям. И живой интерес к сиюминутным, коммерческо-прикладным. С такой физикой, понятно, беззащитный Дрезден будет подвергнут лишь «ковровой», а не атомный бомбардировке. Все остальное – слишком известно. К счастью, все протагонисты и антагонисты Второй мировой вошли в нее без вскоре взбесившегося атома.

Возможно, ядерная физика – стратегическая ошибка современного человечества. Возможно. Но кто опередил ту ошибку, как раз в канун той войны?

... Молодой Вернадский, впоследствии академик, многократно упоминаемый в замечательной книге Юрия Ранюка, ровно за десять лет до Беккереля, ровно за сто – до Чернобыля, из какого-то губернского захолустья пишет молоденькой жене: «В глубине вещества – некие страшные силы, нельзя ли их вызвать на поверхность?»

Нельзя, многоуважаемый Владимир Иванович, покамест – нельзя! Нель...

ЗМІСТ

Інформаційне видання

**Юрій Миколайович Ранюк –
український фізик-експериментатор,
історик науки, краєзнавець**

Біобібліографічний покажчик

Відповідальний за випуск В.Д. Ракитянська,
засл. працівник культури України

Редактор Л.П. Незнамова,
засл. працівник культури України

Підписано до друку Формат паперу 60х84 1/16
друк. арк., умов. друк. арк. Папір для множ. апаратів.
Тираж прим. Замовлення №
Ксерокс ХДНБ ім. В.Г. Короленка, Харків-3, пров. Короленка, 18.